

1 Kórína

Ebeq sáhnsahwe ahtebé ehwehne.

Kórína suwahpeqme nahnsó kene anotah matábú Káríki marákóráqpéq kowe. Poraga peh morá ópéq mó opéq ákáhtaq mitaq kowéna Sísá éhweh pahsuowe. Pahsuowara wehukega Sísansabé aiq pútare atówana wega mitaq suena mó ke suwahpeq Sísá éhweh pahsuanieéna pokúwe. Pora Kórína suwahpeq íre míotaq Sísá tagaríáh kégá sainkue táhmaroga íre kaweq sansánuowe. Mi tanáhráq wega mah pahsí sehiranue mó aní awuwana wega Kórína suwahpeqte Sísá tagaríáh ké móriuwe. Mibeqté Sísá tagaríáh kégá peh kaweq sansánigeheéna Poraga mah pahsí sehiranúwe.

Kórína suwahpeqte ké ebeq siu pahsíe.

1 ¹Sísá Karáhé éhweh korerinkeheéna Manikánka íné Pora omaq intena eqmaq nuwowe. Ínéreq itene iyahnabo aní Sósáténireqka ²mah pahsí sehiranúye. Ite Kórína suwahpeqte Sísá tagaríáh kéó, itega sehiranúya pahsí sáhnsahwe tagahro.

Wene kaweq anímáí míageheéna Manikánka ite omaq itowaq wene sánsá sehgiówe. Itereq moke mó kehiná suwahpeqte ké itene Wannah Sísá Karáhé tagaríáh kéreq omaq itowaq itega wensabé iwíáh íwíáhéq púrerúne. Púrerúnana ite kawerue wahnahnaitéhre. ³Maniká Iteriboreq Sísá Karáhé itene Wahnahnseqka ite séhréh aitera itene iru ukiq itehye.

Poraga Manikánsabe iwíáh íwíáhú ehwehne.

⁴Manikánka ite meiqme Sísá Karáhéne ayahpi itena anotahtaq séhréh aitéhre. Wega ite kaweraitena séhréh aita aitainsabé ahriahri wensabé iwíáh íwíáh atóge. ⁵Wega séhréh aitéh púaq wene ehweh kawerue iraréq iahtebia ké úkowe. ⁶Sísá Karáhé éhweh íwáhnoruraugaq kawerue írátó puana Manikáne Awanka págegeue séhréh aitéhre.

⁷Págegeue séhréh aitéhnsábé itega Sísá Karáhé itene Wannah tuina tanáhráq áwénunotaq Manikáne Awanka náina naneqsabé íre tabonahowe. ⁸Wega ite págege aitena séhréh aitéh púaq ite oga mé tanáhráq kaweqtaq míahrahowe. Kaweqtaq míéhrataqmé itene Wannah Sísá Karáhé tuinagake íre ehweh aitankéhe.

⁹Wenahni itene Wahnah Sísa Karáhéreq mía míaiageheéna Manikánka ite omaq itéhre. Omaq itena ite íre iuwasa peh mirainie i naneq aiq pútaq mirainawire.

Poraga, Peh morá íwíáhoró ú ehwehne.

¹⁰Néne iyahnabo anímárinó, itene Wahnah Sísa Karáhéga síwáhnorúno aintáráinsabé págegeue teiníboq írátíáthro. Ité mó iwíáh mó iwíáhiyehboq peh morá íwíáhoró. Síó síoue peh morá sánsánonehe íwíáhoró.

¹¹Néne iyahnabo anímárinó, ite tagariáh aní wenáwíq Karoe. Karone awahrahga teniera, Itewe wensabé wensabé abiahnsanéq íre insahwéue míáhwe teniátówe. ¹²Itega mahna tahnsanue mó ehwéh mó ehwéhnówe. Ité mó anítógá, Porane sánsánúne ewara ite mó anítógá, Ápórone sánsánúne ewara ite mó anítógá, Pítane sánsánúne ewara ite mó anítógá, Karáhéne sánsánúne ewe.

¹³Aneqsabé mina tahnsa irareo? Sísa Karáhéne anímárinó mó aní mó anínue míone íwíáhoo? Írakaumo. Itene ahbabáq kaweraitanieéna íné Pora awankátaq táhpague putiaraugo? Írakaumo. Itega wání merotaq néníwírue meroo? Írakaumo. ¹⁴Iteba míarautaq peh morá Kárisápáreq Káúúsireq wání meriátáuge. ¹⁵Minayabe mó kegá, Íné Pora néníwírue wání meriátóne iyehoéna mó ke wání íre meriátáunsabé iwíáh iwíáhuge.

¹⁶Mó ke wání íre meriátáuge ume Sítépána karirónánínsábé nibitagire. Se moq wání meriátáuge. Mó kewé wání meriátáugamo íre niahreraq kéhre. ¹⁷Íre wání merieyabe peh, Néne kaweq ehwéh koreri terinúno éna Sísa Karáhéga eqmaq núwátáire. Wega awankátaq táhpawe putio ehwehmé págege ehwéhne. Mi ehwéh abehq éhwéh úkínehoéna ahtebia ánínká teínserah ehwéh íre teiasa peh pahsuqme tei teinuge.

Sísa pukúme Manikánka págege aitahtáhi ehwéhne.

¹⁸Sísaga itene ahbabáqsabe awankátaq pukú ehwehmé iraipéq pokoneherao kegá iwíáhéra, Múguwahgu ehwéhne ewe. Maniká Iteriboga ite kaweritéh kegá Sísa awankátaq pukú ehweh iwíáhéq, Íre wehukene iwíáh peh Manikánka págegeue miraorahi ehwéhne úne. ¹⁹Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Íné ahtebia aní múge íwíáhi anímé ínéga mi iwíáh kaqsuanie. Íné
tábúsoqme íwíáhu aní múge íwíáhi anímé mi iwíáh parabaruanie
ire. *(Aisaia 29.14, Seremaia 8.9)*

²⁰Mah marákó márakóipéq míáh áhtébiá keyábé anere enehnkono? Púku sáhnshoráho keyábé anere enehnkono? Tobehue ehweho keyábé anere enehnkono? Manikánka mirainka ite iwíáhúnawe mi ahtébiá kéné ehwehme peh múguwahgu ehwéh úkire.

Manikáne sánsánká wehukene sánsá kiotaiki ehwéhne.

²¹Maniká áhnte ahtébiá aní míre. Mah marákóipéq míáh kegá íre seyene ahtebahnka we tagariahrahowe. Itega teri terinúna ehwéhmé mi

kegá, Múguwahgu ehwéhne ewana Manikánka mi ehwéhnsábé aiq pútare atáh ké kawerarítéhre.

²²Asiu kegá itensabé, Itene ehwehnsabé aiq pútare aitanéhboq ótaq sansá miraoro tei teinowara Káríki kegá itensabé, Ahtebia éhwéh teiéro tei teinowe. ²³Tei teinowaq itegawé peh Sísa Karáhé awankátaq táhpawe pukú ehweh teri terinúne. Asiu kegá mi ehwéhnsábé, Iuwahrieh ehwéhne aitáhwara Káríki kegá mi ehwéhnsábé, Múguwahgu ehwéhne aitáhwe.

²⁴Manikánka omaq itéh kégá pukú ehwehnsábé aiq pútare atone. Ite Asiu kereq nahso kereqka mi ehwéhnsábé aiq pútare atone. Ai q pútare ateq Sísa Karáhé pukú ehwehmé Manikáne págege sansáne éq wene ahtebia sánsáne aiq tagarione. ²⁵Mó kegá, Manikáne sansámé peh múguwahgu mareqmareq sansáne atáhwana Manikáne sansánká wehukene ahtebia sánsá sene págege sansá aiq moke kiotaikire.

Wene animárí míageheéna Manikánka omaq ito ehwéhne.

²⁶Néne iyahnabo anímáríno, Manikánka ite íáhrabéna omaq itaráítaq aneq tahnsá anímárí míaroo? Minayabe iwíáhoró. Ahtebia kéwé, tauntahu kéwé, anotah kéwé, ite íre áhnte míarowe. Mó kegá ite tagéna, Múguwahgu ke wóe aitáhwe. ²⁷Ahtebia ké siyehitarinkeheéna Manikánka ite múguwahgu aitáh ké wene animárí míageheéna ite omaq itowe. Tauntahu ke siyehitarinkeheéna Manikánka ite mareqmareq aitáh ké wene animárí míageheéna omaq itowe.

²⁸Mah kehiná kéhínánká iwíáh íwíáho naneqsabé abehq úkinkeheéna Manikánka íre anotah anímárinseq mó kegá siwiréh arítáh kéreq omaq itowe. ²⁹Minayabe wehukénínká Manikánsabe, Íné anotah aní míó púah omaq intároné íre irarerahowe.

³⁰Wega ite aiq omaq itarái puaq Sísa Karáhéreq mía míowe. Sísa Karáhéga kaweq iwíáh aitéh púaq tábúsoqme iwíáhorahúne. Wega itene ahababáqsabe pukú púana kaweraitena insahwé aitena Manikánka wene kaweq anímárí mía míageheéna Sísa sága séhréh aitéhre. ³¹Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Iwíáh íwíáhi aninká peh morá itene Wahnahnsabé iwíáh íwíáh
atankéhe ire. *(Seremaia 9.23-24)*

Kórína suwahpeqte kégá aiq pútare atówe ú ehwehne.

2 ¹Néne iyahnabo anímáríno, iteba séna Manikáne kaweq ehwéh teiátáutaq mó ehwéh mó ehwéhne ahtebia anínká teinserah íre teiasa peh pahsuqme teiátáuge. ²Iteba míarautaq ínégá iwíáhéna, Mó aní éhweh íre teiníe. Írakaumo. Peh morá Sísa Karáhéga pukurai ehwéh teiníe iwíáhurauge.

³Iteba míarautaq néne ninonka íre págegeuraire. Írakaumo. Ninonka mareqmareréna áhreéna iransánurauge. ⁴Manikáne ehweh teiátáutaq

ahtebia ánínká ehnenehne aitena teínserah íre teiasa Manikáne Awanka séhréh aintárái puana págegeue tei teinurauge.

⁵Peh íné wehukenínká irarurau ehwéhínká íre awehraq káráirana Manikáne Awanka séhréh aintárái puana págegeue tei teinuraugaq aiq pútare aintárówe.

Manikáne Awanka ite kaweq iwíáh aitéhraq ahtebia ké úkúne i ehwéhne.

⁶Peh morá Sísane sánsá kawerue sehgió keyábé ahtebia éhwéh síwáhnno aruqarurúne. Mi ahtébiá éhwéhmé íre mah marákórácq wahnahno kené ahtebia éhwéh tahnsane. Wahnah ke pukirataq sene ahtebia éhwéh parabaginae. ⁷Itega íwáhnorúna ehwéhmé íre ínénéne iwíáh peh Manikáne iwíáh púana ahtebia éhwéh íwáhnorúne. Mah marákó márákó íre mirarotaq Manikánka iwíáhéna, Mókakewe wehuke ínéba íópeq kigeheéna kaweraritaníe íwíáhuwe. Iwíáhéna ite kaweraite ah sabarankeheéna omaq atowe. Naho naho mina omaq ato ahnsábé éhwéh íre pahsuqme teiuwana peh kopípéq kagaúwe.

⁸Kopípéq kagaúwara mah marákórácq wahnahno kegá mi ehwéh íre írátíarowe. Írakaumo. Segá írátíarotaq tahirímé itene íópeqté Wáhnáh ání íre subiqme awankátaq táhpato irino. ⁹Manikáne ahtebia íwíáhyábé wene ehwehnka aiq mahraréna,

Naho naho wehukene siuranka íre tagah naneq, sene siahrega íre íráh náneq, sene sirupipeq íre iwíáho naneqme, moke minawari Manikánka wensabé sirutaboiro keyábé kawerarowe íre.

(Aisaia 64.6)

¹⁰Minayabe mi ehwéh kopípéq kowana Manikánka Wenawa iteba eqmatairana aiq sokigi aíre. Manikáne Awanka moke tagéna Manikánka ite íre teí iwíáh aiq tagaríehre.

¹¹Wehukeníné arupipeqté iwíáhwé mó anínká tagariahrahíro? Írakaumo. Peh morá wehukení wewene awanka tagaríehre. Mina inserah Manikáne arupipeqté iwíáhwé wehukenínká íre tagaríehrana peh morá Manikáne Awanka tagaríehre. Minayabe wega Manikáne iwíáh aiq sokogi aíre. ¹²Itega mah marákópéqté kegá iwíáh onserah íre úne. Írakaumo. Manikánka Wenawa iteba eqmaq áuwátáirana itereq mía míaire. Wega náí náini naneqmarí ahtebageheéna Wenawa iteba eqmaq áuwéhre. ¹³Manikáne Awanka iwíáh aitena wega náí náini naneq teiúge. Peh ahtebia wéhúkégá teiénserah íre íwáhnoruge. Írakaumo. Manikáne Awanka iwíáh aintéh éhwéh íwáhnorugaq ahtebahrahowe.

¹⁴Manikáne Awansabé awahrieh anínká wene ehweh íre ahtebéna wega náí náini naneqsabé, Peh múguwahgu ehwéhne éna nuwahriehre iwíáhire. Mira iwíáhinsabé Manikáne Awanka mi aní peh áwé tagehrana wega mi ehwéhnsabé íre ahtebahrahire. Peh morá Manikáne Awanka weba mía míai anínká mi ehwéh iwíáhue tagéna ahtebehre.

¹⁵Manikáne Awanka wene arupipeq mía míai anínká mó kené ehweh íréhtáq iwíáhue tagéna aiq pútaq ehwéhnkákákq péhe éhwéhnkákákq iwíáhue saraqme tagahráhire. Manikáne Awanka mía míai puana mó anínká mi aniné sánsá íre saraqme tagahráhire. ¹⁶Manikáne ehwehnka aiq mahraréna, Itene Wahnahne iwíáh tagarawéna wensabé áwáhnori anímé íre míéh mino ire. *(Aisaia 40.13)*
Íre míéhрана Manikáne Awanka séhréh aitéh púana Sísá Karáhéga iwíáhinserah iwíáhorahúne.

Sísá tagaríáh kéwé Manikáne arambehri ke wóe i ehwéhne.

3 ¹Néne iyahnabo anímárinó, iteba míarautaq itega mah kehiná kéhínánká iwíáh onserahnurowe. Mira iwíáh onserahnuro puaq ite pehgáriq anímárinóká tahnsa iwíáhurowe. Minayabe Manikáne Awanka iwíáh arítéh ké síwáhnoruraunserah ite íre íwáhnorurauge. Írakaumo. ²Pehgáriq anímárinóká tahnsa iwíáhuro puaq ite peh náh néq awaq íre nahrahowe. Minayabe mi tanáhráq págege ehwéh íre íwáhnorurauge. Amahnága moq íre íwáhnoruge. ³Amahnágaákkákq itene irupipeqté áhbábáq sánsánsábé irutaboiro puaq págege ehwéh íre íwáhnorurauge. Itewe abiahsanéq tobeh ehweh aruqarurowe. Miraonsabé iteite iuwahbeh iwíáh miraéq peh wehukene sánsá sehgió mino. ⁴Mó anínká, Íné Porane sánsánu aní múge irana mó anínká, Íné Ápórone sánsánu aní múge ire. Mira iwíáhonsabé peh wehukene sánsá sehgiówe.

Sotápéq arambehrióya anitéyábé pabeqme ehwéhne.

⁵Kawerue iwíáhero. Ápórowe insebo? Íné Porawe insebugo? Ite peh Manikáne arambehri anité úye. Maniká itene Wahnahnka íné mó arámbéhrí niena Ápóro mó arámbéhrí awena urairata mi arámbéhríurauyaq itega Sísansabé aiq pútare atárowe.

⁶Wehukenínká ayu sotápéq uqmaréhnserah ínéga Sísá néhweh teiátáuge. Mó anínká wání sotápéq tuinkeheéna ubenah kíqmaréhnserah Ápóroga inehe íwáhnoruraire. Manikánka sotápéqté ménsáméhnnsánsábé kiro atéhnserah wega itensabé, Aiq pútare ainteq néne sánsá sehgióro aitaráire. ⁷Íné ayu uqmatau anínseq ubenah kíqmaréh ánínseqsabé íre iwíáh iwíáh aitáhero. Írakaumo. Peh morá kiro atéh aní Manikánsabe iwíáh iwíáh atáhero.

⁸Ayu uqmaréh ánínseq ubenah kíqmaréh ánínseqka monseráhnue arambehrióye. Manikánka sene arambehri agehgamarena ápeq nárinkéhe. ⁹Itewe Manikáne so tahnsa móe. Ínéreq Ápóroreq moráráq Manikáne arambehriúya anité úye.

Nah peyabe pabeqme ehwéhne.

Itewe Manikáne nah tahnsa móe. ¹⁰Íné Manikáne nah pe ani míankeheéna séhréh aintena omaq intaráire. Minayabe nah pe sansa

tagaríéh ání tahnsanéna nahwiahnsanse pearógana abogéh tagaríéh ánínká abogéhíre. Mi arámbéhrí Manikáne arambehri puaq ite mi arámbéhrí mirao ke tábúsoqme arambehrioro. ¹¹Manikáne arambehriwe nah pe arámbéhrí tahnsane. Manikánka Sísá Karáhéwé nahwiahnsansee úwe. Mó aní nahwiahnsanse íre miahrahirana Sísá webataq awehrare.

¹²Manikáne arambehrio kegá abogéhotaq íre monseráh árámbéhríowe. Wehukega pearáh náneqme itene arambehri tahnsáne. Kawerue arambehrio kegá kóraraté pearáhwara mó kegá págege moné tahnsa náneqtaté pearáhwara mó kegá kaweq ebáhtaté pearáhwara mó kegá awankátate pearáhwara mó kegá onerate pearáhwara mó kegá námúqtate pearáhwe. ¹³Sísá tuinagake Manikánka ehweh aritahnaraq kaweq arámbéhríowamo éna mó aníné arambehri mó aníné arambehriue aghemarena íre kaweq arámbéhrí moke kekiruankéhe. Kekiruahnaraqmé uworapeqté náneq moke taginserah íre kaweq arámbéhrí moke taginawire.

¹⁴Sano ebáh íre tagia peh kagainserah kaweq arámbéhrí aníné arambehri íre toráh agia peh kagainawire. Wene arambehri íre toráh agia peh kahnaraq mi arámbéhríyábé ápeq meyanæ. Mó aníné arambehri moke tagínaraqmé mi anímé ápeq íre meyanæ. ¹⁵Ápeq íre meyéh anímé nahperehrabeqte ání tahnsane. Wehukéníné nah irarehtaq mó anínká mi aní nahupeqte koweqme máhpeq atahnana wene nahnkakaq wene ménsámehnsánkakaq moke taginawire. Mina inserah Sísansabé aiq pútare atéh ánínká íre ábéreh arámbéhrínaraq Manikánka we íópeq tumeiranae. Peh morá wene arambehri moke tagína puana ápeq íre meyanæ.

Itene inonka Manikáne nahne i ehwehne.

¹⁶Manikáne Awanka itene irupipeq mía míai puaq itewe Manikáne nah moe. Minayabe aiq ahtebaho? ¹⁷Itene inonka Manikáne nah mire. Wega, Néne nahne éna we mía míairabeq ahabábq íre kéhre. Minayabe wene nah ahabáratéh anímé kamah awinawire.

Itega peh wehuke síwíq pankerého i ehwéhne.

¹⁸Itene irupipeqté péhé éhwéhnká iteite péhe éhwéh nuwíyého. Peh morá mah marákóipéqté sánsá ahtebéh anínká iwíáhéna, Íné anotah ahtébíá ání múge iwíáhínaraq íre kawerire. Wehukénínká iwíáhéna, Íné íre ahtebia ání múge iwíáhínaraq mókake ahtebia ání úkorahire. ¹⁹Aneqsabé mira iwíáhinkehbo? Manikánka mah marákóipéqté áhtébíá iwíáhyábé múguwahgu iwíáh wíre arítéhre. Minayabe ahtebia keyábéwé wene ehwehnka mahraréna,

Táhmáro kegá mó ke ahabárarite sansansabé iwíáhéra mó ahabábq sánsá mó ahabábq sánsá miraonehe iwíáhowe. Iwíáhowana

Manikánka peh áwé tagehrana seyene ahababáq sansanká seye
saiqnariéhre ire. (Jop 5.13)

²⁰Manikáne ehwehnka mó mahraréna,
Itene Wahnahnka ahtebia kéné iwíáh aiq tagehre.
Sega miraoneheqmúne iwíáh aiq tagehre.
Tagéna abehq iwíáhe aritéhrara íre miraorahowe ire.

(Buk Song 94.11)

²¹Abehq iwíáh aritéhnsábé wehukega miraoraho arámbéhríyábé íre
iwíáh iwíáhoró. Manikánka séhréh aitéhnsábé ite moke wega í náneq
matíáhwe.

²²Íné Porareq Ápóroreq Pítareqka ite séhréh aitaneheéq míone.
Manikánka moke mah marákó márakó náiena itene oga mé
tanahráqkákáq itene puké tanahráqkákáq omaq itéhre. Manikánka
séhréh aitanieéna amahnága kéh náneqkákáq mókake kahna naneqkákáq
matíáhro aitéhre. ²³Ite Sísa Karáhé kahnáh míáhwana we Maniká
Iteribone ahninkáwá míéhre.

Maniká wewega wene arambehri animárí agehmarena sainsue ehwéhne.

4 ¹Itensabé iwíáhirataq, Ite Sísa Karáhéne arambehri miraúna kee
iwíáhoró. Ite Manikáne kopípéqté éhwéh wahnahnúne iwíáhoró.
²Kaweq arámbéhrío kegá se arambehri aritéh aníné ehweh kawerue
sehgiówe.

³Íné kaweq arámbéhríu aní míogamo. Itereq mó kereqka néne
arambehri iwíáhue tagéq tenírataq nirupipeq íre iwíáh kikirinie. Mó kegá
néne arampehriyabé koti irataq nirupipeq íre iwíáh kikirinie. Íné moq
ínénéne arambehri íre agehgaqme tagaríoge. ⁴Ínéga arambehriurataq
áhwára áhwára arámbéhríuraume íre niahreraq kéhre. Íre niahreraq
kéhnsábé peh kawerue arambehriuraugamo? Árahuraugamo? Íre ínégá
iwíáhunka peh morá Manikánka agehgaqme sainuwankéhe.

⁵Amahnága íre ehweh arite tanahráq púaq mó kené arambehri
agehmareq ehweh aritého. Sísa itene Wahnahnka tuinagake moke
sunkíkírirabeq kopéqsúáh náneqkákáq itene irupipeqté iwíáhákáq wene
téhrehrabeq marahnana ábóraraginae. Mi tanahráq Manikánka mah
kehiná kéhíná agehmarena sainsuankéhe.

Anotah animárí múne iwíáhiyeho i ehwéhne.

⁶Néne iyahnabo animáríno, Manikáne sansá ahtebageheéna ínereq
Ápóroreqsabé teiewóge. Ite anitéyábé iwíáhéq Manikáne púkuga
irarinserah tábúsoqme sehgióro. Manikáne anitéyábé peh morá ánínsábé
iwíáh iwíáh ateq mó aní peh áwé tagahwe. Íre kawerowe. Manikáne
ehweh anterúéhboq mina tahnsa íre oro.

⁷Ite anotah animárí múne íwíáhoo? Manikánka íre náíátáitaq tahirímé ite peh tabonahéq mareqmareq ke míáh iripo? Manikánka aiq náiena séhréh aitáráinsabé aneqsabé iteitensabé iwíáh íwíáhoo?

⁸Itewe, Manikáne sansá aiq moke ahteboéne íwíáhowe. Itega íné, Pora kiotaikéq anotah animárí múne íwíáhoo? Itega aiq pútaq ahtebahtaq tahirí ínéga moq iwíáh íwíáhu irino. ⁹Íné iwíáhume Manikánka ite, wega eqmaro keyabé, Moke mó ke ebeq nogirara ite sinehe sighehe ire. Wehukega wehukení subiq suaneheraotaq áhnte kegá taganeheéra sewe. Ite eqmaro kewe mina subiq suaneherao wehukení tahnsa múne. Íre peh wehukega ite iwahnkanowara íópeqté kéreqka moq iuwahnkanowe.

¹⁰Ite eqmaro kega Sísa Karáhéne arambehri miraúnayabé áhnte tagah kegá iwiréh aitera múguwahgu mareqmareq ke wóe aitáhwe. Itega iwíáhéq, Sísa Karáhéne sansá aiq ahteboéne éq págege animárí míone éq mó kegá itensabé iwíáh íwíáh aitáhwe ewe. ¹¹Ite eqmaro ke menahnkákákq amahnágaákákq irupibiire. Tahbobóire. Itene korósi peh subankire. Mó kegá ite subiq máráhwaq íre nahnkakaq ké wéq ahtapeq áhnte nogune.

¹²Itene iyahnkaratáté págegeue arambehriúne. Mó kegá ite íre kaweq ehwéh aitáhtáq itega kaweq ehwéh ayahqme teriune. Mó kegá íwíoqnahtaq peh míone. ¹³Mó kegá ite íéhruruotaq se insahwé aritone. Mó kegá ite eqmaro keyabé, Ite atutu tahnsanéq abehq ké wóe aitáhwe.

Poraga, Ínéga iwíáhue mira aruqaruru serahnoro i ehwéhne.

¹⁴Iyehitankeheéna mah ehwéh sehiranue teiugo? Írakaumo. Itensabé nirutaboiru animárí míáh púana kaweq iwíáhigeheéna mah ehwéh sehiranue teiúge. ¹⁵Peh íregárita q ke 10 táhúséni (10,000) íwáhnoro ke míáhtáq tahirí íre áhnte iteríbóréh míáh iripo? Írakaumo. Téh koreiátáu animé peh morá ínébatate. Itega Sísa Karáhénsabe aiq pútare atárótaq we éhweh ínébataq teiátáunsabé iteribo úkurauge.

¹⁶Iteribo úkuraunsabé ínéga iwíáhue mira aruqaruru serahnoro éna tei teinuge. ¹⁷Ínéga mira aruqaruru serahnigeheéna Tímóti iteba eqmaq áúwóge. Tímótiwe Sísa itene Wahnahne aninéna wene sánsá kawerue sehgiena nirutaboiru aninéna nénahni tahnsa míéhre. Sísa Karáhéne sansámé mó ke suwahpeq mó ke suwahperue momiwúríáhtáq síwáhno aruqaruruge. Mi sansá iahrerag itena íwáhnorinkeheéna Tímóti iteba eqmaq áúwóge.

¹⁸Táhmáro itega píribahriéq, Poraga iteba íre sinkehe íwíáhowe. ¹⁹Itene anotah Wahnáhnká kowe aintahnaraq iteba apubúue kinie. Konaraq píribahri kené ehweh anetaníbo éna sene sánsá págege sansápómo éna taganie.

²⁰Manikánka wahnah wahnahnirabeqte sánsámé íre peh ehwehne. Mi sansámé págege aitahráhi sansá míre. ²¹Iteba konaraq abowágá wene ani

kamah awínserahnue págegeue kininkono? Iteba konaraq nirutaboirue pehwehruue kininkono? Aneq sansánue kininkono? Teniéro.

Wenabone ahre abarii ehwéhne.

5 ¹Ite míáhrabeqte ánínká anotah íre kaweq ahbabárire uro ehwéh írátáuge. Mi ahbábáqmé ahkaragára sansanéna anotah oríráne. Wehukega íre mirao sansá mi anínká mirauraire. Wenabone ahre abariuraire urowe. ²Iteue anotah ke úne íwíáhéq mó ke kiotaikúne íwíáhoo? Aneqsabé itene irupipeq íre umehiro? Iyehitáhnaq mi ahbábáq ání móbeq kaqsúáhro.

³Íné iteba míótaq tahirí itene iuranabiahapeq mi ahbábáq ání ehweh ató irino. Ninonka mahtaq míógana peh morá néniwa iteba míéhnsábé mi anínsábé aiq ehweh atóge. ⁴Itega momiwíéq Sísá áwíq áhrabrataq néniwa moq míanae.

Itene Wahnah Sísaga págege aitahnaq ⁵mi anínsábé ehweh atanéhe. Ahbabáq aniné anonka kamah awinkéhboq owainawapa kaqsúáhro. Itega miraonaraq wega iwíáhue wene ahbabáq suahnaraqmé Sísá itene Wahnah tuina tanáhráq íre kamah awinkéhe.

Ahbabáq ani móbeq kaqsúáhro i ehwéhne.

⁶Ite anotah ke úne irareme íre kawerowe. Ite míáhtáq anotah ahbábáq ání míéh mino. Páréti agíéh ánínká pehgáriq muoráhi naneq marahnararaq moke páréti mugue anotah úkinae. Mina inserah ite míáhrabeq ahbabáq íugi ínehoéq mi ahbábáq ání kaqsúáhro.

⁷Muoráhi naneq páráwahipéq íre kahnaraqmé páráwah peh kanae. Íre muinae. Minayabe naho muoráhi naneq súáhro. Ite o paréti íre muoráhi paréti tahnsa míagehboq ahbabáq ani kaqsúáhro. Kaqsúéhrrataqmé wene ahbabáqka ite íre íugi ínaq peh kaweqtaq míagehe. Sótaikú iahrreraq ko tánáhráq sokah sokahéra^a sipisípiq áráhq subiq márónserah Sísá Karáhé subiq súówe.

⁸Iwíáh íwíáhé tanahráqsábé sokah sokahonehe. Sokah sokahéra Asiu kegá sene nahtapeqté nahonáh muoráhi naneq súónserah ite Sísá tagariona animárínká itene ahbabáqkakaq moke íroke sansánkákáq suaneheqmúne. Wehukega o paréti íre muoráhi naneq kéh páréti tírúnserah itega peh tábúseréh sánsámé aiq pútaq sansámé sehgióneheqmúne.

⁹Mó animáriné ahre abari aruqaruro kereq íre mía míaooro éna sehiranue teiewóge. ¹⁰Moke ahbabáq ké sueq móbeq míáhro íre uge. Se mah marákóipéqté kééra mó kené ahre weh abariéra mó kené ménsámehnsá meyanehéera subiqme sabiwíáhwe. Sega Manikánsabe íre

^a 5.7 Kisim Bek 12.3-21, 13.6-7 tagáhno.

iwíáh iwíáhia peh mó naneqsabé iwíáh iwíáh aruqaruowe. Itega moke mina tahnsa ké súáhtáq tahirímé mah marákóráq íre míahraho irino.

¹¹ Peh morá, Ite Sísá tagarione e kegá ahabábiransabé sehiranue teiewóge. Mó kené ahre weh abariome, mó kené ménsámehnsánsabe aigará pabekime, Manikánsabe íre iwíáh iwíáhia peh mó naneqsabé iwíáh iwíáh atáhmé, mó keyábé péhe éhwéh aritewé, piáh néra múguwahgu aruqaruome, aebówé mina tahnsano ke sueq móbeq míáthro. Ite Sísá tagarione e kegá mina tahnsa áhbábábirataq moráráq táhutahuriyehboq móbeq míáthro.

¹² Sísá íre tagariáh kéyábé ehweh aritanínkono? Ahqáho. Írakaumo. Minawé íre néne arambehri wire. Sísá tagariáh ké ite momiwíuriáh kégá ahabábirataq ehweh ariteyabe iteitene arambehri wire. ¹³ Sísá íre tagariáh kéyábé ehweh aritewé peh Maniká wewene arambehri wire. Ahabábáq aninsábé Manikáne ehwehnka mahraréna,

Ite míáhrabeqte ahabábáq aruqaruri aní kaqsúáthro íre.

(Lo 13.5, 17.7, 21.21, 22.21-24)

Sísá tagariáh ké koti aritéhneho i ehwéhne.

6 ¹ Sísá tagariéh ánínká miráinayabé arega abiahnsa atéhnaraqmé anerinabo? Sísá íre tagariéh wáhnáh ánípá meqme móate koti atéhneho. Minawé ayehiteh sansáne. Peh Sísá tagariáh kébá meqme kure koti ato. ² Mókakewe itega Sísá tagariáh kégá mah kehiná kéhínané sánsánsábé iwíáhue tagéq sararaneheqmúne. Minawé aiq ahtebaho? Itega mókake mah kehiná kéhíná ehweh arítáhnayabé amahnága aneqsabé pehgáriq ahabábáq náneq íre kaweraritahráho?

³ Mókake itega íopeqté kéné sánsá moq saraqmaráhnawe íre ahtebaho? Minawé anotah arámbéhríe. Amahnága ahabábáq naneq kaweraritewé pehgáriq arámbéhríe. ⁴ Minayabe ite Sísá tagariáh kégá koti ehwéh kahnaq Sísá íre tagariáh kégá kaweraitageheeq aneqsabé seba pokoo?

⁵ Seba pokonsabé aneqsabé íre iyehiteho? Ite Sísá tagariáh ké míáhrabeq ahtebia ánímé mi arámbéhrí miraorahi aní míéh mino?

⁶ Sísá tagariéh ánínká mó Sísá tagariéh ání ehweh atankeheéna Sísá íre tagariáh kégá tagahtaq meqmena móátéhmé íre kaweq sansáne.

⁷ Sísá íre tagariáh ké míáhrabeq itega Sísá tagariáh kéyábé ehweh aritéhrame ahabábáq sansanéq Sísá Karáhéne sansa íre sehgiowe. Sísá tagariáh kégá ite ahabáraitéhrataqmé itega túbáh agirataqmé íre ahabárowe. Minayabe túbáh agina sansánká ehweh atahna sansá kiotaikire. Sísá tagariáh kégá arene ménsámehnsá aebóínaraqmé arega túbáh aginawe mi sansánká ehweh atahna sansá kiotaikire.

⁸ Kiotaikiraq peh itewe íre túbáh agowe. Írakaumo. Íre túbáh agia peh mó Sísá tagariáh ké ahabárariteq sene ménsámehnsá aebóowe.

⁹ Ahabábáq kega Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre awaq míáhmé aiq ahtebah mino. Péhe éhwéhnká itene irupipeq péhe nuwíyéhboq

íráhro. Ahrari mahbi abario kewé, Manikánsabe íre iwíáh iwíáhia peh mó naneqsabé iwíáh iwíáh atáh kéwé, mó aniné ahre weh abario kewé, wehga áwáhu weh sobaruqnahbaruro kewé Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre awaq mianeherawoe. ¹⁰Aebó kéwé, mó kené ménsámehnsánsabe sigará pabeki kewé, píah néra múguwahgu aruqaruro kewé, mó keyábé péhe éhwéh arítáh kéwé, mó kené ménsámehnsá pehipi meyáh kéwé, mina tahnsa áhbábáq aruqaruro kewé Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre awaq mianeherawoe.

¹¹Menahmé ite táhmaro mina tahnsa ké míarowe. Míarowana Manikánka ite pabeq paberaitena, Néne animári míáhwe aitáráire. Itega itene Wahnah Sísa Karáhénsabe aiq pútare atárótaq Manikáne Awanka itene ahbabáq kaqiuwena itene irupipeq kaweraitáráitaq Manikánka itensabé, Kaweqtaq míáhwe aitáráire.

**Itene inonkame Manikáne Awane nah puaq mó
kené ahre weh abariiyeho i ehwéhne.**

¹²Manikánka íre ahqáho aitárái sansá aiq miraorahuge irareme aiq pútaq iwíáhowe. Peh moke miraorahúna sansánká íre séhréh aitahráhire. Minayabe mó sansánká íné saiqnariehoéna pehwehrué míanie.

¹³Itega pabeqme ehwéh irareme, Táhutahuqme itene irupipeq iyahbankire nanere éq minayabe Manikánka itene ayahba mirarowe ewe. Itene ayahbame tópah mewe nanere éq minayabe Manikánka tópah kirahno atéhre ewe. Mi ehwéh aiq pútaq ehwéhnirana peh mókake Manikánka táhutahuqkakáq itene inonkankakáq parabaruankéhe. Mina inserah mó kené ahre weh abariigeheéna Manikánka itene inonka miraroo? Írakaumo. Itene inonkame itene Wahnahne anonka mire. Wene sánsá miraiigeheéna itene inonka mirarowe. ¹⁴Maniká págege aní púana itene Wahnah Sísa iriwe oganúq atonserah ite moq iriwe oganúq itankéhe.

¹⁵Itene inonkataq moke kéh náneqmarí Sísa Karáhéne naneq mire. Minawé aiq ahtebaho? Itene inonkame moke inonkataq kéh náneqme Síssane naneq púaq árahue itene inonka ahbabáq ininsó sienéhnkono? Írakaumo. Anotahtaq ahqáho uge. ¹⁶Manikáne ehwehnka aiq mahraréna, Weh ahre peh morá áú tahnsa úkigehe ire. (Stat 2.14)

Minayabe arega ahbabáq ini abariónaga wereq arereqne íú peh morá áú tahnsa úkire. Minawé aiq ahtebaho? ¹⁷Itene Wahnah Síssareq mía míañaraq arereq Síssareqne iwa peh morá áwá tahnsa úkire.

¹⁸Mó kené ahre weh abarié sansa pehrahro. Ahriahri mi sansánirarabeq móbeq míáhro. Moke mó ahbábáqmé íre wewene anonka ahbabáruwiahráhire. Mó kené ahre weh abarii anímé wewene anonka ahbabáruwíéhre.

¹⁹Manikánka Wenawa iteba eqmatairana iteba mía míainsabé amahnága arene anonka wene nah mire. Minawé aiq ahtebaho? Arene

anonkame íre arebataq arene wíre. Írakaumo. ²⁰Insahwé aitanieéna Manikánka anotah apéqtáté paiqmarowe. Aiq paiqmaronsabe itene inonkankakáq Manikánsabe iwíáh iwíághoro.

Poraga wehké sansánsábé irarú ehwehne.

7 ¹Itega sehiranue kasenuro ehwéh teiníboq írátíághoro. Ahre íre mera peh míéh ánímé aiq kawerire. ²Íre ahreakáq ánínká mó kené ahre abariínehboq we ahre meyankéhe. Ahrari wehkinkehe.

³Wehne anonkame íre webataq wene anonka mire. Minayabe arene ahrega, Máho ínah íre ahqáho ato. Ahrene anonka moq íre webataq wene anonka mire. Minayabe arenawehqka, Máho ínah íre ahqáho ato. ⁴Ahrega wewene anonka íre wahnahnire. Írakaumo. Peh wenawehqka wahnahnatéhre. Mina inserah awehkawagá wewene anonka íre wahnahnire. Írakaumo. Peh wene ahrega wahnah atéhre. Minayabe arene ahreyabé arenawehqsabe íre ahqáho ato.

⁵Ite weh ahre morá iwíáhéta kawerue púreroyehe iwíáhéta awehriéta peh míayehe irataqmé aiq kawerire. Púrerira tanáhráq parabagínaraq mó íre ahqáho ato. Owainawanka mó aní abarié iwíáh atehnehboq íre ahqáho ato.

⁶Ahre meyo éhwéh íre teiúge. Ahreyabé awina anínká iwíáhue meyankéhe. Séhréh aiteyabe mah ehwéh teiúge. ⁷Moke mó ke íné tahnsanue míáhtáq tahirí aiq kaweri irino. Peh Manikánka ahre meweyabe mó aní mó iwíáh atena mó aní mó iwíáh atena aruqarurire.

Íre túbáh agorahotaq ahre meyágho i ehwéhne.

⁸Mahbigaunseq ahrarigaunseq kéweinínsónseqsábé mahraruge. Íné íre ahreakáq ání múge. Ite íné tahnsa míéh rataqmé aiq kawerire. ⁹Ite íre peh míahrahirataqmé ahre weh meyágho. Mahbiga, Ahreyabé níre irana ahrariga, Weh kéreyabe níre ire. Mó kené ahre weh abariiyehboq arerene ahre weh airaiq meyágho.

Arenawehq auwéhneho i ehwéhne.

¹⁰Ahreakáq wehakaq keyábé mahraruge. Ánáhkawagá awehkawa íre auwo atóge. Mahnawé íre ínénéne ehwehne. Írakaumo. Itene Wahnahnka aiq irarire. ¹¹Ánáhkawagá wenawehq auwahnararaq mó wehkínehboq peh míankehe. Áúwátái wehbá kouwekue insahwé atahnaraq aiq kawerire. Awehkawagá wene ahre airaiq áúwéhneho.

Nánuwehq kéranie ínaraq awehkawagá áúwéhneho i ehwéhne.

¹²Mó keyábé peh ínénéne iwíáhu ehwéh teínie. Íre itene Wahnahnka tení éhwéh peh ínénéga iwíáhéna mahraruge. Awehkawawé Sísa tagaríéh ánínirana ánáhkawa Sísa íre tagaríéh ínínká, Nánuwehq kéranie ínaraq

awehkawagá áúwéhneho. ¹³Ánáhkawa Sísa tagariéh ínínirana awehkawa Sísa íre tagariéh wéhgá, Néne ahreq míanie ínaraq ánáhkawagá áúwéhneho.

¹⁴Ánáhkawagá Sípane sánsá sehgieyabe Sísa íre tagariéh áwéhkawágá wene ahre íre auwena wene sánsá tagéna kaweqtaq míahrahire. Awehkawagá Sípane sánsá sehgieyabe Sísa íre tagariéh ánáhkawágá wene weh íre auwena wene sánsá tagéna kaweqtaq míahrahire. Minayabe arene ahrega, Arereq míanie ínaraq áúwéhneho. Arenawehqka arereq míanie ínaraq áúwéhneho. Íre áúwéhrataq itene animári moq kaweqtaq míahrahowe. Kaweqtaq míahrahi ehwéh péhe éhwéh tahirímé itene animári Sísa íre tagariéh ké míáh irino.

¹⁵Wehgabópoq ahregabópoq Sísa íre tagariéh ánínéna wensabé nuwahriehre éna pokinie ínaraqmé peh áwé tagahro. Manikánka itensabé, Pehwehrué míáhro aitéhnsábé itene iru ukiq itankeheéq mi anínká pokinie ínaraqmé peh áwé tagehrataqmé aiq kawerinae. ¹⁶Arenawehqka arereq míéhnsábé mókake wega Sípane sánsá sehginabirapómo. Arega íre tagariahne. Arene ahrega arereq míéhnsábé mókake wega Sípane sánsá sehginabirapómo. Arega íre tagariahne.

Manikánka ite saraq íátái arámbéhrí sehgióro i ehwéhne.

¹⁷Maniká itene Wahnahnka ite omaq itena wene arambehri saraq íátáire. Saraq íátái arámbéhrí kawerue sehgióro. Sísa tagariéh ké íwáhnorutaq mah ehwéh tei teinuge. ¹⁸Manikánka are íre áhraburai tanáhráq mó kegá arene áú amurúrutonsabé ayehitéhnehboq anetaníbo íwíáhúno. Manikánka are áhraburaitaq arene áú íre amurúrutonsabé amahnága mi sansánsábé arutaboirinehboq pehragáhno. ¹⁹Arene áú amurúrutonsabé peh abehq míre. Anetaníbo íwíáhúno. Arene áú íre amurúrutonsabéákáq anetaníbo íwíáhúno. Peh Manikánka sehgióro ú ehweh sehgiónsábé anotah sansá míre.

²⁰Manikánka áhraburaitaq mirauro arámbéhrí miraúno. ²¹Manikánka áhraburaitaq mó aniné arambehriga are saiqnariarairo? Minayabe iwíáh kikirineho. Arene marakóipeqté wáhnáhnká soraq auwena pokúno atahnaraq pokinkehe. ²²Maniká itene Wahnahnka are áhraburai tanáhráq mó aniné arambehriga are saiqnariarairana Sísa itene Wahnahnka arene ahbabáq kaqauwátáinsabé wega soraq áúwéh ání tahnsa míahne.

Wega áhraburaitaq pehipi míaronana Sísa Karáhéne arambehriga amahnága are aiq saiqnariéhre. ²³Wene animári míageheéna Sísa anotah apéqtaté paiqmarowe. Paiqmaronsabe peh wehuke suwahbeh sansá miraiiyeho. Peh Maniká awahbeh sansá miraoro. ²⁴Néne iyahnabo animárinó, Manikánka ite íáhraburaitaq mirauro arámbéhrí miraéq Maniká Iteriboreq mía míaooro.

Poraga mahbigaunseq ahrarigaunseqsabé teriu ehwéhne.

²⁵Mahbigaunseq ahrarigaunseqsabé mahraruge. Itene Wahnahnka mah ehwéh terio íre tenírana peh ínénega aiq pútaq ehwéhnéna iwíáhue teiúge. Wega íné séhréh aintéhrana wene arambehri mira aruqaruruge. Minayabe néne ehweh íráhro. ²⁶Íre kaweq sunúq áhnbórá sinainsabé ahre meyaníe iwíáh, wehkinie iwíáh súáhro. Mi iwíáh súéhtrataqmé aiq kawerire iwíáhuge.

²⁷Ahreakáq míéhnaqmé áúwéhneho. Íre ahreakáq míéhnaqmé ahre meyaníe iwíáhineho. ²⁸Arega ahre meyéhnaraq minawé íre ahbabáriniewóne. Arega wehkinaraq minawé íre ahbabáriniewóne. Ahre meyéhra kegá mah marákóráq mé tanahráq sirupipeq umeh aginawire. Itene irupipeq umeh agínehoéna teiúge.

²⁹Néne iyahnabo anímárinó, mah marákóipéq mé tanahráq aiq parabaginaire. Sísá tuina tanáhráq áhnbórá sinaire. Minayabe ahre mero keo, íre ahreakáq ké tahnsa míáhro. ³⁰Ibisah keo, íre ibisah ke tahnsa míáhro. Iru eyoyóo keo, iru íre eyoyóo ke tahnsa míáhro. Ménsámehnsá paqmaq paqmaro keo, íre ménsámehnsánkakaq ké tahnsa míáhro. ³¹Mah marákóipéqté sánsá parabaginaire puag áhnte ménsámehnsánkákáq kéó, itene ménsámehnsánsabe irutaboiriyeho.

Iwíáh kikiriyeho i ehwéhne.

³²Ite iwíáh kikiriyeho éna mah ehwéh teiúge. Íre ahre merai ánínká Maniká wene Wahnahne arambehri kawerue sehgieyabe iwíáhíre. ³³Wene ahrega kaweróne atankeheéna ahre merai ánínká mah marákóipéqté náneqsabé iwíáh iwíáhíre. ³⁴Minayabe we mó iwíáh mó iwíáhíre. Sísá tagaríéh áhrarígá iwíáhéna, Néne ninonkakakaq néniwankakaqmé kaweqtaq míanieéna Maniká áwúge éna Maniká wene Wahnahne arambehriyabé iwíáh iwíáhíre. Wenawehqka kaweróne atankeheéna wehakaq ínínká mah marákóipéqté náneqsabé iwíáhíre. ³⁵Págege sansánsá saiqnariankeheéna íre teiúge. Írakaumo. Peh séhréh aitanieéna mah ehwéh sehiranue teiúge. Maniká itene Wahnahnsabé webataq iwíáh iwíáh ateq wene sánsá kawerue sehgiegeheéna sehiranue teiúge.

Wene ahre araríyabé éhwéhne.

³⁶Wene ahre araríyabé arutaboirena abariinie iwíáh aruqaruri anímé ahbabáratehnehboq airaiq meyankehe. Wega airaiq meyanawe íre ahbabárinae. ³⁷Wewene anonkataq kawerue wahnahnorahi mahbígá, Ahre íre meyaníe iwíáhínaraq aiq kawerire. ³⁸Wene ahre ararí meyéh anímé kawerire. Ahre íre meyéh anímé anotah kawerire.

³⁹Wenawehq oga míahnaraqmé mi inínká awehkawareq mía míaiagehe. Sísá tagaríéh íníné awehkawa pukínaraq we mó Sísá tagaríéh ání kérankéhe.

⁴⁰We mó Sísa tagariéh ání kérahnaraqmé aiq kawerire. We peh kéweini míahnaraqmé anotah kawerire. Mahnawé ínénéga iwíáhuge. Manikáne Awanka mah iwíáh aintehrámó. Wega mah iwíáh aintéhre iwíáhuge.

Poraga titirue nárie naneqsabé irarú ehwehne.

8 ¹Péhepehe maníkánsábé titiro naneq nanehnkono éq ínénsabe kasenurowe. Mó aní mó anínkáue minayabe íné aiq ahtebóge eme aiq pútaq ehwéhnowe. Aiq ahteboge iwíáhóme saiyo sansane. Peh morá mó anínsábé irutaboírúnaga séhréh aitahráhi sansáne. ²Íné moke ahteboge iwíáhi anínká íre anotahtaq ahtebhrana wene ahtebéh sansa íre awehrare. ³Maníkánsabe arutaboiri anímé Manikánka we tagariéhre.

⁴Péhepehe maníkánsábé titiro naneq nanehnkono ue kasenuronsabé teiúge. Ite tagarionawe péhepehe maníkámé íre aiq pútaq nanere. Peh abehq píkísáh tahnsane. Íre áhnte maníkámáí míáhwe. Írakaumo. Ite tagarionawe Manikámé peh morá ánínéna webataq Maniká míre. ⁵Mó kegá mahraréra, Íopeqkákák mah marákó marákóipéqkákák áhnte maníkámáínseq wahnah anímáínseq míáhwe ewe. Ite tagarionawe mi ehwéhme íre aiq pútaq ehwéhne.

⁶Maniká Iteribo peh morá ánínéna webataq Maniká míre. We moke mirarena wene animáí míageheéna ite moq mirarowe. Sísa Karáhéwé we peh morá ánínéna itene Wahnah mire. We moke mirarowaq amahnága séhréh aitéhnsábé oga míone.

⁷Mó kegá Maniká éhweh íre ahtebahwe. Segá Sísa íre tagariarotaq péhepehe manikáné sánsá aiq sehgirowe. Aiq sehgironsabé amahnága mi naneqsabé titiro tahutáhúqmé íre nah nanere éra áhwára áhwára iwíáhowe. Mina tahnsa iwíáho kegá mi tahutáhúq nehrataq, Mi tahutáhúqká ite ahabáraitéhre iwíáhowe.

⁸Itega táhutahuq nahnayabé Manikánka kaweraitánkéhbo? Írakaumo. Wega awehrio keyábé íre ehweh aritéhre. Nah keyábé kawerowe íre aritéhre. ⁹Ite iuwahbeh tahutáhúq naneheqmúne irataqmé áhwára áhwára iwíáho kegá ite tagéra ahabáriyeho. Itega nehrataq mó ke ahabáriyehboq kawerurero.

¹⁰Are ahtebáhna anínká péhepehe maníkánsábé árótu nahtápéq míéhnaq titiro tahutáhúq nehnana áhwára áhwára iwíáhi anínká are tagéna íné moq nanie iwíáhinabomo. ¹¹Wega aiq pútaq sansá peh ákáhtaq ahtebéhnsabé náhnaraq wene arupipeq íre kaweraginae. Are ahtebia anínká miraónaga mina áhwára áhwára iwíáhi aní anotahtaq íre kaweratanae. Sísa Karáhéga mi aniné ahabáqsabeákák pukúwe.

¹²Áhwára áhwára iwíáhi aní ahabáratáhna puah Sísa Karáhé moq ahabábq atahne. ¹³Ínéga nahnayabé mó Sísa tagariéh ánínká íné tagéna ahabárinaraq mina íre kawerinae. Minayabe mó Sísa tagariéh ání ahabábq atéhnehoéna mi tahutáhúq ahriahri awehrinie.

**Poraga wene arambehriyabé móne íre
meyonsabe iwíáh iwíáhú ehwehne.**

9 ¹Itega néne sansa aiq tagaríáhwe. Mó naneqka íné íre saiqnaríéhre. Írakaumo. Wene arambehri mirainkeheéna Manikánka eqmaq núwátái mino. Sísa itene Wahnah aiq tagarau mino. Sísa itene Wahnah éhweh teiátáutaq wensabé aiq pútare atáró mino. ²Mó kegá iwíáhhome, Manikánka íné íre eqmaq áuwátáire iwíáhowe. Peh itene Wahnah éhweh teiátáugaq aiq pútare atárónsabé ite tagaríáhmé Manikánka íné eqmaq núwátáire.

³Mó kegá ehweh aintéhrataq mahrarinie. ⁴Manikáne arambehri miraunsabé wehukega íné kirabo aintáhmé íre kaweq sansápo? Írakaumo. Kaweq sansáne. ⁵Manikáne arambehri miraoneheéra Sísa ábáqmarinseq Pítareq mó eqmaro kereqka ahtapeq nogótáq sene ahronká se kériráhwe. Ínéga moq mi sansá mirautaq tahirímé kaweq sansáne iwíáho irino.

⁶Mó kegá Manikáne arambehri miraome pehipi kiraboowe. Peh morá ínéreq Páhnábásareqka itene tópah paiqmarayeheéta arambehriúye. ⁷Sene kíápéténine arambehri miraoneheéra sóntía kegá ahtapeq nogótáq íre seyene móneraté peh wahba monératé tópah paiqmaq paiqmaro mino. So uqmatai anínká táhutahuq nera kéhtáq mewe narúq naruri mino. Sipisípiq wahnahni anínká mi kané náhnano narúq naruri mino.

Ite séhréh aitera iwáhnoro ke kirabooro i ehwéhne.

⁸Ínéga peh wehukene sansá iwíáhéna mi ehwéh mirarire iwíáhiyeho. Írakaumo. Naho Manikánka Mósísi iwíáh atowana wega minayabe sehiranue mahraréna,

⁹Káhoga arambehriitaq wene áwéhipeq náhgáq táhrareho. Mi kanká arambehrii puana arupibínaraqmé pehipi táhutahurinkehe úwe.

(Lo 25.4)

Manikánka peh káhoyabé arutaboiréna mi ehwéh irarúwo? Írakaumo.

¹⁰Itensabé iwíáhéna irurú mino. Itega mina tahnsanigeheéna irarúwe.

Sonsoréh ánínká, Mókake sotápéqté táhútáhúq mewe nanieéna arambehriire. Wereq we séhréh atéh ánínseqka nayeherawoye.

¹¹Wehukega ayu uqmarera anehe mi sotápéqté tópah nahnserah itega Manikáne ehweh tei teinúye. Tei teinúyansabé itene ehweh íráh kegá kirabo aitéhrataqmé kaweq sansánoneheeqmóe. ¹²Itega mó ke kirabouro puaq itenkakáq kirabourotaq tahirímé anotahtaq kawerowe urauya irino.

Kirabo aitáhro íre teiátáúye. Iteba pehipi míarauye. Itensabé abiahsanéq Sísa Karáhéne kaweq ehwéhnsabé anetaníbo iwíáhiyeho éta kirabo aitáhro íre teiátáúye. ¹³Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhtápéq arambehrio kegá mibeqté táhútáhúq mewe nahwe. Minawé tagaríáh mino.

Mitaq titiro tahberaq arambehrio kegá mi naneq pehgáriq mewe nah mino. ¹⁴Mina inserah Sísa itene Wahnahnka mahraréna, Kaweq ehwéh íráh kéga se síwáhnoro kené sinonka séhréhorahi naneq nárigéhe ire.

¹⁵Ínéga itene táhutahuq pehipi íre merauge. Mókake íné pehipi kirabo aintageheéna sehiranue teiugo? Írakaumo. Nirupinsabé pukonaraq íre ineh inehinie. Íné ineh inehutaq tahirímé ínéga pehipi íwáhnoru sansánsábé íre iwíáh íwíáhorahu irino. Mó kegá néne iwíáh íwíáhu sansá sabi núwého. ¹⁶Manikáne kaweq ehwéh tei teinunsabé kaweq aní múge éna iwíáh íwíáhininkono? Írakaumo. Manikánka koreri terinúno aintáráinsabé íné kaweq aní múge ue íre iwíáh íwíáhorahuge. Mi kawéq éhwéh íre teriasa ehiya míótáq tahirímé anotahtaq íre kaweru irino. Kaweq ehwéh teri terinu arámbéhrí íre suanie.

¹⁷Ínénéga iwíáhue miraurataq tahirímé ápeq meyo irino. Íre ínénéga iwíáhuraugé. Manikánka koreri terinúno aintáráinsabé pehipi mira aruqaruruge. ¹⁸Minayabe aneq apéq meyaninkono? Mó teri terino kegá ápeq meyhánserah íre uge. Kaweq ehwéh pehipi tei teinunsabé niru eyoyóue nirutaboirume néne ápeq míre.

Porawe áhnte ke séhréh arítéh ánine i ehwéhne.

¹⁹Mó kegá íné íre saiqnaríahwe. Áhnte kegá Sísa sánsá sehigigeheéna sene arambehri aní tahnsa míoge. ²⁰Asiu kegá Sísa ehweh kawerue irera sehigigeheéna seba mívarataq sene sánsánuraugé. Mósísiga sehgióro ú ehwehkná íné íre saiqnaríehre. Íre saiqnaríehrara Asiu ke mi ehwéhnsábé iwíáh íwíáho puana seba mívarataq mi ehwéh íre anterutaugé. Asiu kegá Sísa ehweh kawerue irera sehigigeheéna mi ehwéh íre anterutaugé. ²¹Nahnso ke Mósísine ehweh íre sehgió ké wóe. Minayabe nahnso kereq mívarataq se tahnsá ména íné moq íre sehgirauge. Írakaumo. Manikáne ehweh íre susa Sísa Karáhéne ehweh sehgiúge. Nahnso kebá mívarataq sega Sísa ehweh kawerue irera sehigigeheéna Manikáne ehweh íre anteruena peh mi kené sánsánuraugé.

²²Sísa sánsá áhwára áhwáraue sehgió kebá mívarataq sega órirane iwíáho sansá pehipi íre anterutaugé. Segá Sísa ehweh irera kawerue sehigigeheéna sene órira sansa pehipi íre anterutaugé. Mah kehiná kéhiná suwahpeq mívarataq mi sansá miraurauge. Segá Sísansabé aiq pútare atageheéna miraurauge. Manikáne kaweq ehwéh sehigigeheéna mi sansá mira aruqaruruge. ²³Mira aruqarurunsabé Sísansabé aiq pútare atáh kéreq ínéreqne irupipeq eyoyóire.

Kagai apéq náinkeheéq Manikáne sansá tauntahunue sehigioneheqmúne i ehwéhne.

²⁴Ábáhro tanahráq áhnte kegá arésísie peheráhnotaq peh morá kótaiki anínká ápeq meyhéhe. Mina inserah Manikánka ápeq náinkeheéq

wene sánsá tauntahunue sehgióro. ²⁵Kótaikoneheqmúne íwíáho kegá sene sinonka págegeinkeheéra túbáh aginie íwíáh suera peh ahriahri tauntahunue arambehri aruqaruowe. Peh kamaréki apéq meyanehéera tauntahunowana Manikánka náina apéqmé peh ahriahri kagainawire.

²⁶Ínéwé Manikáne sánsá íre múguwahguue sehgiúge. Árésisi kiotaiki anínká íre mibeq tagia móbeq tagéna pehbeheráh pokinserah tauntahunue sehgiúge. Tobehi anínká wene ayahnkara íre mobeq subisa peh tábúsoqme wehukéníné anonka subínsERAH Sísane arambehri tábúsoqme arambehriuge.

²⁷Ínéga mó keyábé, Sísane sánsá tauntahunue sehgióro uraunsabé Manikánka íné nuwehnehboq íre túbáh aginie. Peh kaweq sánsá tábúsoqme sehginieéna néne ninonka kawerue wahnah wahnahnuge. Néne ninonka págegeinieéna tauntahunue arambehriuge. Ínéga kagai apéq meanieéna tauntahunue arambehriuge.

Íre kaweq sunúq sínaraq ite Sísane sánsá súého i ehwéhne.

10 ¹Naho itene igaqnaréhga Mósísi kérowe. Segá miraunsabé iahreráq kankeheéna teiúge. Segá abatapi nogútaq írábúyá akariuriowe. Segá írábúyá anehe karageheéna Manikánka mi írábúyá omaq atowe. Manikánka íwíáh aritowara segá Káhtore Waní kéréwégue seberaebéq pokuwe. *(Kisim Bek 13.21-22, 14.21-29)*

²Segá írábúyá akariuriotaq nogútaqkákáq Káhtore Waní kéréwégue seberaebéq pokutaqkákáq segá wání meyonserahnéra mitaq nogera Mósísi kéréra wenkahnáh úkuwe.

³Manikáne Awanka ílopeqté tópáh náriuwara ómiga nowe. ⁴Wega ótaq sánsánútaq wání arahno ebahpipéqté súwana náriuwara nowe. Mi ebáhmé Sísá Karáhée. Segá pokutaq mi Ebáhnká sereq moraráq pokuwe. ⁵Pokúwara Maniká sene sánsánsábé íre awahbó púara abatapi nogútaq puku pokuéra sene sinonka abatapinue mibeq móbeq kowe.

⁶Segá ahabárunserah itega miraiyeho éna Manikáne ehwehnka tei teinire. Segá ahabábáq naneqsabé sirutaboiru serahniyeho. ⁷Táhmáro mi kegá péhepehe maníkánsábé íwíáh íwíáh atónserahniyeho. Segá miraunsabé Manikáne ehwehnka mahraréna,

Ísara kegá tútuue méra táhutahuréra irigéra ábáhréra nahnso kené sasanéra mó kené weh ahre abariuwe ire. *(Kisim Bek 32.6)*

⁸Segá mó tanáhráq ahabáréra áhnte kegá mó kené ahre ahrari abariunsabe Manikánka abiahnsa aritena kamah ariuwara peh íregáritaq wehuké 23 táhúséni (23,000) wehuké peh morá wéhékáh pokuwe. Segá mirau serahniyeho. *(Namba 25.1-9)*

⁹Mó tanáhráq táhmáro Ísara kegá sene wahnahnsabé, Árahono éra wensabé éhruruunsabe Manikánka wehe omaq atowana éhruruu ke pówara pokuwe. Segá éhruruu serahniyeho. *(Namba 21.4-8)*

¹⁰Mó tanáhráq táhmaroga Manikánsabe abiahnsa atera ehmuniq éhmúníruwana Manikánka íopeqté ánínsábé, Márunsubiq suo atowana mi ke márunsubiq suowe. Segá ahabáru serahniyeho. (*Kisim Bek 16.2*)

¹¹Manikáne ehwehnsa sene ahabábq teíre. Segá ahabárunserah itega moq miraiyeho éna teíre. Amahnága anehe tanáhráq sinainsabé itega kaweqtaq mía míaiageheéna teíre. ¹²Íné kaweqtaq ména págegeue iriwe míóge íwíáhóna aníno, inahsubínehboq áwéh panantagínah págegeue iriwe míahno. ¹³Áhwáre naneqka íre arebataq areba sire. Írakaumo. Mah kehiná kéhínápá sire. Áhwáre naneqka ite íre saiqnariankeheéna Manikánka wene omasa éhwéh ahreraq matawéna ite séhréh aitankéhe. Wega séhréh aitená kaweq ah sokogi ainkéhe. Wega ite págegeue míageheéna séhréh aitowana áhwáre naneqka ite íre saiqnarianawire. Ahabábqtaq moq ite íre saiqnarianawire.

Owainawansabé titirue náríe náneqme pehragahro i ehwéhne.

¹⁴Néne iyahnabo anímárinó, péhepehe maníkánsabé iwíáh iwíáh ate sansa pehragahro. ¹⁵Itewe ahtebea ké míáhnásabé teiú éhwéhnsabé iwíáhue tagahro. ¹⁶Sísa itene ahabábqsabe pukúnsabe iahreraq kéh tánáhráq itega káhpúipéqté wánínsabé meyone. Mewe nahnayabé itene Wahnahnsabé kaweróne ateq Sísa Karáhéne korahq tunsabe itene ahabábq kaweraitéhre íwíáhúne. Mi tanáhráq itega tópah^b keqme nahnayabé Sípane anonka kamahúnsabe itene ahabábq kaweraitéhre íwíáhúne. ¹⁷Mira íwíáhéq morá ké tahnsa míone. Itega keqme nóna topáhmé peh morá tópáh púaq ite áhnte wehuké méq morá ké tahnsa míone.

¹⁸Asiu kené sánsánsabé iwíághoro. Segá tahberapeqté titirue náríe náneq nahtaq Manikáne tahbe puara mi tanáhráq sega wensabé aiq pútaq iwíáh iwíáh atáhwe. ¹⁹Teiú éhwéhnsabé aneq iwíághonehkonó ewo? Péhepehe maníkámári íre oga míáh náneqmaríne. Mi naneqmarí titirue náríe náneq íre Maniká náwé náneq tahnsáne. ²⁰Írakaumo. Nahnsó kegá titirue náríe náneq Maniká íre náwasa peh owainawamarí náríewe. Owainawansabé iwíáh iwíáh atéhboq sensabé titirue náríe náneq pehragahro.

²¹Itene Wahnah pukú tanáhráq iahreraq kéh káhpúipéqté wánínkákáq owainawansabé iwíáh iwíáh atáh káhpúipéqté wánínkákáq moráráq neho. Itene Wahnah pukú tanáhráq iahreraq kéh tópáhnkákáq owainawansabé iwíáh iwíáh atáh tópáhnkákáq moráráq neho. ²²Mirairataq Sísa itene Wahnahnka, Aneqsabé íné nuweq owainawansabé iwíáh iwíáh ataho éna abiahnsa aitanawire. We anotah pagégé áni púaq itega we íre kiotaikorahúna mino.

^b 10.16,17 Kárikí ehwéhme tópahme íre kéhre. Páreíte kéhre.

Ahriahri itega Maniká áwíq pankeraneheqmúne i ehwéhne.

²³Mó kegá, Ite moke miraona naneq aiq kawerire ewe. Peh moke miraona naneqka ite kaweqtaq méyabe íre séhréh aitahráhire. Moke miraona naneqka ite Sísa kawerue kéreyabe íre págege aitahráhire. ²⁴Ite iuwahbeh sansá pehipi miraiyeho. Peh itene iyahnabo séhréh aritahráhi sansánoro.

²⁵Máhkétirapéqté táhútáhúq paiqmaréhrrataq mah tahutáhúq aneq sansánia táhútáhúqpo ue íre kasenoro.^c ²⁶Minayabe Manikáne ehwehna mahraréna,

Moke mah marákó marákóákák mahtaq kéh náneqkakák itene

Wahnahne náneq mire íre.

(Lo 10.14, Buk Song 24.1)

²⁷Sísa íre tagaríéh ánínká itensabé, Táhutahuronéhboq máhoro ínaraqmé ite iuwahbáhnaraq kowe nahro. Wensabé, Mah tahutáhúq ehqtepo ue íre kasenoro. Wega náwí náneq pehipi nahro. ²⁸Mó anínká itensabé, Mah awáq owainawansabé titirúna naneq náwúge ínaraq íre nahro. Mi awáqkáwé ite íre ahbabáq aitahráhire. Peh ite teí ání ahbabáq atéhboq íre nahro. ²⁹Itega ahbabáq iwíáhhowe íre iraruge. Írakaumo. Peh teí ánínká, Itega aiq ahbabárowe íwíáhineho.

Mina tahnsa íwíáhi aní íre míahnaraq íné nuwahbeh naneq nahrahuge. Peh móbeq míéh ániné awehrii sansánká íné íre saiqnariahrahi mino.

³⁰Manikánsabe, Kaweróne atena mi tahutáhúq nahnara tagehra kegá árahue ehweh aintagéhbo?

³¹Itega tópahnkakák wánínkakaq nehrataq mó naneq arámbéhrí mirairataq Maniká áwíq pankeraneheéq wensabé iwíáhue kawerue miraoro. ³²Itega miraonka Asiu kereq nahnso kereq Sísa tagaríáh kéreq ahbabáq arítéhboq iwíáhue peh kaweq sansánoro.

³³Ómi mó kegá moke ínéga mirau sansá kaweq sansáne íwíáhigeheéna mirauge. Íné nuwahbeh sansámé íre mira aruqaruruge. Íné tagah ke séhréh aritanieéna sensabé iwíáhéna peh kaweq sansá mirauge. Segá Sísame ehweh irera kawerue sehigigeheéna sensabé iwíáhéna mirauge.

11 ¹Ínéga Sísa Karáhéne sansá sehgiúnserah ite moq néne sansá sehgióro.

Poraga ayahqnonsabe irarú ehwehne.

²Itega íné iahrerag matawéq moke íwáhnorurau ehwéh kawerue sehgió púana itensabé iwíáh íwíáh aitóge. ³Mó ehwéh kawerue

^c 10.25 Mó tanáhráq mó tanáhrárué mó kegá ménkámehnkáne awaq titirue péhepehe maníká náwúwe. Náwera anehe máhkétirapéq mi awáq kobaiqmarówe. Mi awáqsábé Poraga Sísa tagaríáh keyábé, Íre kasenéq pehipi paiqme nahro úwe.

ahtebagehboq írátíáhro. Wehga wene ahre wahnahnirana Sísa Karáhéga moke weh wahnahnirana Maniká Iteriboga Sísa Karáhé wahnahnire.^d

⁴ Sísa Karáhé wene Wahnah puana wehga púrerínaraq wene ayahqno íre akari atiankehe. Manikáne Awanka iwíáh atahna ehweh irarínaraq wene ayahqno íre akari atiankehe. Mi tanáhráq wene ayahqno akariaráhnaraq Sísa Karáhé ayehitawinawire. ⁵ Wenawehq wene wahnah puana ahrega púrerínaraq wene ayahqno akari atiankehe. Manikáne Awanka mi ahré iwíáh atahna ehweh irarínaraq wene ayahqno akari atiankehe. Mi tanáhráq wene ayahqno íre akariaráhnaraq wega wenawehq ayehitawinawire. Mi tanáhráq wene ayahqno íre akariaráh áhréwé ayahra káuqsúéh áhré tahnsane. ⁶ Wene ayahqno íre akariaráhnaraq wene ayahra káuqsuankéhe. Ayahra moke káuqsue sansa ayehiteh sansáne íwíáhirataq ayahra pehragéq ayahqno akariaráhro.

⁷ Manikánka weh mirarotaq wewe tahnsá mirarowara wehga Manikáne anotah awíqkákák Manikáne págege sansánkákák sokigiowe. Minayabe wehga púrerínaraq wene ayahqno íre akariinkehe. Manikánka ahre mirarotaq wenawehqne áwíqkakaq wene págege sansánkákák sokiginieéna akariinkehe. ⁸ Manikánka wehuke mirarotaq wega ahrene ayahnsatate weh miraroo? Írakaumo. Wegá wehne ahwígara piruqme ahre mirarowe.

⁹ Manikánka ahreyabé iwíáhéna wehga séhréh atankeheéna miraroo? Írakaumo. Wegá wehyábé iwíáhéna ahrega wenawehq séhréh atankeheéna mirarowe. ¹⁰ Ahronká sensuwehqsone ehweh kawerue sehgiónsábé íopeqté kégá tagagehboq mi inínsónká púrerirataq sene siyahqno akari atiagehe.

¹¹ Manikáne animárimé weh sebatag ahre sebatarue mía míaó sansámé Maniká íre awahbeh sansáne. Írakaumo. Ahrega wenawehq séhréh atahnana wehga moq wene ahre séhréh ato aitéhre.

¹² Téhwe Manikánka wehne ahwígara mewe ahre mirarowara amahnága ahronká ani maqmaq maqmarowara áhnte weh míáhwe. Manikánka moke kéh náneq áhwárarowe.

¹³ Ahrega wene ayahqno íre akaria Manikánsabe pehipi púrerínaraqmé kaweq sansápo? Iteitega mi sansámé iwíáhue tagahro. ¹⁴ Weh íre wahto ayáhrá kahnaraq minaga we ayehitanae. Itene sánsánká minayabe aiq sokigi aí mino.

¹⁵ Ahrene íre wahto ayáhrá kahnaraqmé wene ayahrame wene awahriq nanere. Wene ayahqno akariinkeheéna Manikánka ayahra áwíre.

¹⁶ Ayahqno akariare ehwehnsábé suwahrieh keyábé mó íre terinie. Mó

---

^d 11.3 Písini ehwéh wahnahninsabéwé “het” kéhre. Písini ehwéh “het” téhtaré áwáhé kéhre. Mó morá áwáhé itene ehwehme ayahqnone. Mó morá áwáhéwé itene ehwehme wahnahne.

sansá írakaunire. Itereq mó Sísá tagariáh kéreqsábé peh morá mahna teiú sánsá kéhre.

Kórína kegá siahrreraq ko táhútáhúq notaq íre kaweq sansánu ehwéhne.

¹⁷Amahnága mó ehwéh teiníboq írátíáhro. Itega momiwíotaq mó ke séhréh arítéh sánsá íre miraiá peh ahbabárowe. Minayabe itensabé íre iwíáh íwíáh aitóge. Írakaumo. ¹⁸Mó anínká tenímé itega Manikánsabe iwíáh íwíáh ataneheéq momiwíotaq íre morá iwíáhia peh mó iwíáh mó iwíáhéq mó keyábé abiahnsa arítáhwe teníre. Tení éhwéhmé aiq pútaq ehwéhpómo. Peh aiq pútaq ehwéhne íwíáhuge. ¹⁹Íre morá iwíáhirataq kaweq sansá ábórarinkeheéq sío síoéq iwíáhue tagéq, Insega aiq pútaq sansá sehgiramo éq ahtebahrahowe.

²⁰Itega momiwíotaq itene Wahnah pukúnsabe iahrreraq kéh táhútáhúq íre tábúsoqme nahwe. ²¹Itega mó ke íre síwénunia peh apubúue wewene wewene táhutahuq nahwe. Miraonsabé pehgáriq tahutáhúq kéh kegá sirupibiirara mó kegá píah áhnte nahnsabé múguwahgu agowe. ²²Itene nahtapeq táhutahuréq naraho mino. Manikáne nahmé peh abehq nánere íwíáhoo? Itega mitaq séq tópah tabonah ke íre náriénsábé se siyehiteh mino. Aneq ehwéh teinínkono? Itega miraonsabé kawerowe aitanínkono? Ahqáho. Írakaumo. Itega mirao sansá íre kaweq sansáne.

Sísaga párétiakáq sera anonkakaq we kéro ke náriu ehwéhne.

(Mátíyu 26.26-29; Máhka 14.22-25; Árúka 22.14-20)

²³Itene Wahnahnka níwáhnorurai ehwéh íwáhnoréna teiátáuge. Mahraue teiátáume Súrásaga Sísane naruo koweriro inókáhpéq itene Wahnahnka páréti mewena^e ²⁴Manikánsabe kaweróne atena keqme mahraréna, Mahnawé ninonka mire. Ite kaweraitanieéna ninonka Maníka awena pukinie. Íné iahrreraq matiagehboq amahnága mirau sansánoro úwe. ²⁵Úwara sega páréti nowana Sísaga káhpú mewena monseráh sánsánéna mahraréna, Mah nahníaq sérá anome néne korahq mire. Néne korahq tuinaga o sansa áhwárankehe. Itega nehrataq ahriahri íné iahrreraq matiáhro úwe.

²⁶Itega mah ehwéh sehgiónká Sísá itene Wahnahnka itene ahbabáqsabe pukúme pahsúéhre. Itega mi parétiakáq sera anonkakaq nahnka we pukúme pahsúéhre. Wega tuina tanáhráq mah sansá parabaginae.

Itene irupipeqté iwíáh ebeq iwíáhue tagéq anehe nanehe i ehwéhne.

²⁷Sísá itene Wahnah pukúnsabe iahrreraq kéh táhútáhúq neh anínká íre iwíáhue tagéna pehipi náhnaraqmé íre kawerinae. Mina tahnsa neh anínká itene Wahnahne anonkankakáq korahqkakáqsábé íre kaweratéh

^e 11.23 Párétiwe Asiu kené tópahne.

púana wega aiq mirainsabé anotahtaq kamah awinkéhe. ²⁸Náhna anínká wene arupipeqté íwiáh ebeq iwíáhue tagéna anehe párétiakáq sera anonkakaq nankehe.

²⁹Náhna anínká itene Wahnahne anonkansabé kawerue íre iwíáhéna pehipi náhnaraq wega mirainsabé kamah awinkéhe. ³⁰Ite áhnte kegá mina tahnsa narutonsabé amahnága mareqmarerue awahreowe. Mó táhmaroga itene Wahnahne anonkansabé kawerue íre iwíáhia pehipi narutonsabé aiq pukurowe. ³¹Minayabe itega miraira sansá ebeq kawerue iwíáhue tagéq anehe nahnaraq Manikánka ite íre kamah ainkéhe.

³²Manikánka mah marákópéqté sánsá sehgió ké ehweh aritena íre kaweqtapéq suankéhe. Itene Wahnahne itene sánsá tagéna íre ábéreh sansáne iwíáhéna kamah ainkéhe. Mókake íre kaweqtapéq eqmaq íúwéhnehoéna itega ahbabáro tanáhráq kamah ainainire.

³³Néne iyahnabo anímáríno, momiwíue méq Sísa pukúnsabe iahreraq kéh táhútáhúq nehrataq mó naneheraira keyábé iwíáhue síwénunue moráráq nahro. ³⁴Manikánka kamah awinehboq arupibii anínká ebeq wene nahtapeq táhutahuraruena anehe momiwíorabeq pokinkehe.

Íné mó ehweh kéhre. Iteba konaraq mó áhwára áhwárao sansá kaweraitaníe.

Poraga Manikáne Awanka náina naneqsabé teí éhwéhne.

12 ¹Néne iyahnabo anímáríno, Manikáne Awanka náina naneqsabé múguwahguéq áhwára áhwára iyehboq íwáhnorinie. ²Ite tagariáhmé itega Sípane sánsá íre tagariarotaq péhepehe maniká íre ehwehnorahi naneqsabé iwíáh iwíáhue mi sansá sehgirowe. ³Teiníboq kawerue írátíáhro. Manikáne Awanka iwíáh atéh anínká Sísansabé íre éhruru atahráhire. Manikáne Awanseq íre mía m'ai anínká, Sísa néne Wahnah mire. We awahbeh sansá sehginíe irarerahiro? Írakaumo. Wega íre irarerahire.

⁴Manikáne Awame we peh morá ánínéna wega í náneqme mó naneq mó naneq náire. ⁵Maniká itene Wahnah peh morá ánínéna wene arambehriwe wega sainsúéh árámbehrí mó naneq mó naneq arámbehrí sainsúéhraq miraúne. ⁶Manikáne arambehri miraúnayabé mó aní mó arámbehrí mó aní mó arámbehríue miraúne. Maniká peh morá ánínéna wene arambehri kawerue miraigeheéna séhréh aitéhre.

⁷Itega mó Sísa tagariáh ké séhréh aritageheéna Manikáne Awanka págege naneq ite mó aní mó anínue náire. ⁸Wega mó aní iwíáh atéhрана peh Manikáne iwíáh púana ahtebia iwíáh pahsuahráhire. Wega mó aní mó iwíáh atéhрана wene auranka íre tageh naneq wene arupipeq tagariahrahéna pahsuahráhire. ⁹Wega mó aní iwíáh atéhрана mi anínká Manikánsabe anotahtaq aiq pútare atéhre. Wega mó aní págegeue séhréh atéhрана awahre keyábé púreq aritéhrara kaweragowe.

¹⁰Wega mó aní págege atéhrana ótaq sansá miraorahire. Wega mó aní iwíáh atéhrana mi anínká íre wewene iwíáh peh Manikáne Awanka iwíáh atéh éhwéh irarerahire. Wega mó aní iwíáh atéhrana mi anínká owainawane awankakaq wehukene awankakaq saraqsuahráhire. Mó aní iwíáh atéhrana we kambare ehwéh irarerahire. Irarirana Manikáne Awanka mó aní iwíáh atéhrana mi kambaré éhwéh ahtebéna wewene ehwehtaq pahsuahráhire.

¹¹Manikáne Awa peh morá ánínéna mi pagégé náneqmarí náíre. Wewega iwíáhue mó aní mó naneq awena mó aní mó naneq awena ue náíre.

Ite Sísane anonka tahnsá míone i ehwéhne.

¹²Wehukeníne anonka peh morá ánónkánirana áhnte naneq kéhre. Mi naneqmarí kéhrana peh morá ánónká kéhre. Mína inserah moke ite Sísá tagariona kewé wene morá ánónká tahnsa míone. ¹³Ambanta wánípipeq kéhtáq wánínka moke ambantaipeq kéhnserah Manikáne Awa peh morá ánínéna itene irupipeq séna mía míaire. Wega iteba mía míai puaq ite ómi Sísane morá ánónká tahnsa míone. Ite Asiu kereq nahnso kereq arambehirraq saiqnaríáh kéreq arambehiriyabé ápeq meyáh kéreq morá ánónká tahnsa míone. Ite págege anímári míageheéq wání ahriahri nónanserah Manikáne Awanseq mía míáuine.

¹⁴Ite tagarionawe wehukeníne anonka íre peh morá náneq kéhre. Írakaumo. Wene anonkataq áhnte naneq kéh mino. ¹⁵Aigáránká mahraréna, Íné íre ayahnkara púana íné íre mah anónkáné aigará múge itaq tahirímé anonkanka wene aigará súéh iripo? Írakaumo. Anonkanka wene aigará íre suahráhire.

¹⁶Wehukeníne ayahqnotaq kéh áhrégá mahraréna, Íné íre aura puana íné íre mah anónkáné ahre úge itaq tahirímé anonkanka wene ahre súéh iripo? Írakaumo. Anonkataq kéh ahre íre suahráhire. ¹⁷Anonka íre mó naneqkákáq peh aura kéhtáq tahirímé ehwehme árahue irahráh iripo? Anonka íre mó naneqkákáq peh ahre kéhtáq tahirímé árahue táhutahuq kaweq kunkúnire irari iripo?

¹⁸Anonkame íre peh morá náneq kéhre. Írakaumo. Manikánka wehukeníne anonka mirarotaq we awahbónserah moke náneq mirarena kawerarowe. ¹⁹Wehukeníne anonkataq peh morá náneq kéhtáq tahirímé íre anonkanurá kéh irino. ²⁰Wehukeníne anonkataq áhnte naneq kéhrana wene anonka peh moráe.

²¹Wehukeníne auranka wene ayahnkaransábé, Are íre míahnaraq tahirímé kaweqtaq mío irino íre irarerahire. Írakaumo. Wehukeníne ayahqnonka wene aigáransábé, Are íre míahnaraq tahirímé kaweqtaq mío irino irarerahiro? ²²Írakaumo. Wehukeníne anonkataq mó naneq págege naneq kéhrana mó naneq mareqmareq naneq kéhre. Mi

maréqmáréq náneq íre kéhtáq tahirímé wene anonka kaweqtaq kéh iripo? Írakaumo.

²³Itene inonka mareqmareq naneqme sehikaranká peraq inehoéq mi maréqmáréq náneq kawerue wahnahnúne. Itene inonka iyehiteh naneq mó kegá tagehoéq kawerue aneranerue akari atione. ²⁴Itene inonka iwíáh íwíáhúna naneq mina tahnsanue íre akari atione. Itene inonka mareqmareq naneqkakák iyehiteh naneqkakák kawerue wahnahnigeheéna Maniká wewega iwíáhéna moke itene naneq mirarena kawerarowe.

²⁵Kawerarowana íre webataq webatarue kéhre. Írakaumo. Mina inserah ite Sísane anonka méq mó iwíáh mó iwíáhíyehboq peh morá íwíáhora. Ite Sísane anonka míáh púaq peh morá arensabé iwíáh íwíáhínehboq mó keyábé iwíáhue we séhréh atéhora. ²⁶Wehukeníné anonkataq eheqpopoq érinaraq wene anonka moke érire. Mina inserah ite Sísane anonka míona puq mó aní érita q ite moq ómi íerire. Mó kegá ite mionarabeqte ánínsábé iwíáh íwíáh atáhwaq itega moq wensabé iwíáh íwíáhúne.

Manikánka mó arámbéhrí mó arámbéhríue omaq sitéh éhwéhne.

²⁷Ite Sísá Karáhé tagaríáh ké wene morá ánónká méq mó aní mó aníne wene anonkataté náneq míáhwe. ²⁸Sísá tagaríáh kegá wene sánsá kawerue sehigigeheéna Manikánka mó arámbéhrí mó arámbéhríue omaq sitéhre. Téhwé wega eqmaro ke omaq sitéhre. Anehemé Manikáne Awanka sokigi arí éhwéh pahsúáh ké omaq sitéhre. Mó anéhémé síwáhnoro ke omaq sitéhre. Ótaq sansá mirao kewé, awahre ke kawerarítáh kéwé, séhréh arítáh kéwé, wahnahnarítáh kéwé, mó kehináné kambare ehwéh irare kewé, minawari Manikánka moke omaq sitéhre.

²⁹Sísá tagaríáh ké eqmaro kene arambehri ómiga íre mirao mino. Manikáne Awanka sokigiari éhwéh ómiga íre pahsúáh mino. Síwáhnoré arámbéhrí ómiga íre mirao mino. Ótaq sansá miraé arámbéhrí ómiga íre mirao mino. ³⁰Awahre ke kawerarite arámbéhrí ómiga íre mirao mino. Kambare ehwéh iraré arámbéhrí ómiga íre mirao mino. Kambare ehwéh ahtebéra seyene ehwehtaq pahsue arámbéhrí ómiga íre mirao mino. Írakaumo. Ómi kegá mi arámbéhríarí moke íre miraorahowe. Peh Manikánka mó arámbéhrí mó arámbéhríue omaq sitéhnserah miraorahowe. ³¹Manikáne Awanka náí náneq iwíáhue tagéq kiotaiki naneqmarí meyanéhe iwíáhéq minayabe irutaboirono.

Moke mó keyábé irutaboironhe i ehwéhne.

13 Kiotaiki sansánsábé teinie.

¹Íné moke mó kehináné ehwehnikakák íopeqté kéné ehwehnikakák irarenaraqmé mó keyábé íre nirutaboitarítáhnaraqmé

íné peh abehrání míanie. Táoyankakaq peroqkakaq subírana ehwehnirara íráh kégá anetaníbo íwíáhonserah ínégá mó keyábé íre nirutaboairarítáhnaraqmé sega néne ehwehnsabé moq anetaníbo íwíáhigehe.

²Manikáne Awanka iwíáh aintéh éhwéh irarenaraqmé mó keyábé íre nirutaboairarítáhnaraqmé íné peh abehrání míanie. Ínégá moke epéqté éhwéh ahtebaharaqmé mó keyábé íre nirutaboairarítáhnaraqmé peh abehrání míanie. Ínégá Manikánsabe anotahta q aiq pútare atónsábé sáwéhyabe, Móbeq agúno atáhnaraqmé mi sawéh móbeq agínaraq mó keyábé íre nirutaboairarítáhnaraqmé peh abehrání míanie.

³Moke néne ménsámehnsá tabonah ke náríénaraq sensabé íre nirutaboairarítáhnaraqmé tabonah ke náríénaga íre séhréh aintankéhe. Sísane sánsá sehgiúsábé mó kegá íné táhtoqme ninonka iraipéq nuehrana tabikonaraq sensabé íre nirutaboairarítáhnaraqmé ínégá miraonaga íre séhréh aintankéhe.

⁴Mó keyábé arutaboairarítéh ánínká íre áyátia peh uwaresa áníne. Wega mó ke kaweraritena se matíáh náneqsabé aigará íre pabekire. Írakaumo. Wega, Íné anotah aní múge íre iwíáhíre. Wega wenáwíq íre pankeréhre.

⁵Arutaboairarítéh ánínká íre ahababáq saiyo aníne. Wega peh morá wewensabé íre iwíáh íwíáhíre. Wega íre apubúue abiahmáreh áníne. Mó kegá we ahabáratáhnásábé íre iwíáhi aníne. ⁶Arutaboairarítéh ánínká ahababáqsabe íre iwíáh íwíáhia peh aiq pútaq sansá kaweq sansánsábé iwíáh íwíáhíre.

⁷Arutaboairarítéh ánínká íre kaweq sunúqkákákáq kawerue arambehrire. Wega Manikáne ehwehnsabé ahriahri aiq pútare atéh áníne. Manikáne omasa éhwéhnsábé mirainawire íwíáhéna kawerue áwénunire. Wene arupipeq umehi tanáhráqkákákáq íre túbáhagia Manikáne sansá peh tábúsoqme ambubu atawéna sehgiíre.

⁸Itega mó keyábé irutaboairarite sansamé íre parabagorahire. Írakaumo. Manikáne Awanka iwíáh aitéh éhwéh irare sansá parabaginawire. Manikáne Awanka iwíáh aitéhraq kambare ehwéh irare sansá parabaginawire. Kawerue ahtebé sansá parabaginawire. Peh morá mó keyábé irutaboairarite sansamé íre parabaginawire.

⁹Amahnága ite peh ákáhta q ahtebóne. Manikáne Awanka iwíáh aitéh éhwéh peh ákáhta q ireq irarerahúne. ¹⁰Aiq pútaq naneq sínaraq moke amahnága ahtebóna naneqmarí parabaginawire.

¹¹Íné káriq aní míarautaq káriq anímárin ká ehwehnéra iwíáhéra mira onserah sansánurauge. Anotah aní úkurautaq káriq aníne sánsá sutaugé. ¹²Wehukenínká sunkíkíri nahupéqté timanopipéq tagéna awankuraq íre kawerue tagehnserah amahnága itega Manikáne naneqmarí peh ákáhta q tagahrahúne. Wehukenínká mó aníne auranabiah tagehnserah mókake itega Manikáne naneqmarí kawerue taganeheqmúne. Manikánka

amahnága ite moke tagariéhnserah mi tanáhráq itega we moq taganeheqmúne.

¹³Manikáne ehwehnsabé aiq pútare atewé, Manikánka ite kaweraite tanahráqsabé áwénunéwé, mó keyábé arutaboairitewé, mi sansátáro peh kagainaé. Mó keyábé arutaboairite sansanká mó sansátaré kiotaikire.

Manikáne Awanka iwíáh atéhraha pahsúéh éhwéhne.

14 ¹Mó keyábé irutaboairite sansansábé ahriahri anotahtaq irutaboiroro. Manikáne Awanka náina naneqsabé anotahtaq iuwahbehre íwíáhoró. Wega iwíáh aitéhraq Manikáne ehweh irareraho sansánsábé anotahtaq irutaboiroro. ²Manikáne Awanka iwíáh atéhraha kambare ehwéh irari anínká íre mó keyábé peh Manikánsabe irarire. Mó kegá mi kambaré éhwéh íre íráhwana peh Manikánsabe irarire. Manikáne Awanka iwíáh atéhraha kambare ehwéh irari anínká peh epéqté éhwéh Manikánsabe irarire.

³Manikáne Awanka iwíáh atéhraha Manikáne ehweh pahsúéh ánínká wehukeyabé irarire. Wehuke séhréhue págege aritanieéna irarire. Íráh kégá peh kaweq sansá sehgigeheéna irarire. Sirupipeq eyoyó aritanieéna irarire. ⁴Manikáne Awanka iwíáh atéhraha kambare ehwéh irari anímé mi ehwéh irarinka peh morá wewene arupipeq kawerire. Manikáne Awanka iwíáh atéhraha Manikáne ehweh pahsúéhnká moke mibeqté Sísá tagariáh ké séhréh aritéhre.

⁵Manikáne Awanka iwíáh aitéhraq kambare ehwéh irarúnaraq kaweq sansánirana moke itega mirairansabé nuwahbehre. Manikáne Awanka iwíáh aitéhraq wene ehweh pahsúáhnaraq irare sansá anotah kawéq sánsá púana itega moke mirairansabé anotahtaq nuwahbehre. Wehukenínká kambare ehwéh irarúnaraq mó anínká Sísá tagariáh ké séhréh aitanieéna mi kambaré éhwéh áwahewé itene ehwehtaq pahsuankéhe. Itene ehwehtaq pahsuahna aní íre míahnaraq Manikáne ehweh irarinka kambare ehwéh kiotaikire.

Kambare ehwéh irari anínsábé éhwéhne.

⁶Ínéga iteba senaraq Manikáne Awanka íné iwíáh aintahnana kambare ehwéh irarenaraq árahue séhréh aitanínkono? Peh kambare ehwéh irarenaga ite íre séhréh aitahráhuge. Ínéga séhréh aitó iwíáh matíáhnaraqmé Manikáne Awanka sokigi aní náneq teiníe. Manikáne Awanka iwíáh aintéhraha wewene ahtebia iwíáh pahsuqme teiníe. Maniká Awanka iwíáh aintéh éhwéh pahsuaníe.

⁷Táoyankakaq kítahakáq íre oga míéh náneqtaré wíre. Wehukega mi naneqtaré múguwahgue subirana íre kaweq ehwéhnínara íréhra kegá aneq igonkópómo iwíáhigehé. ⁸Sóntía anínká pembíáh íre kawerue póbiahnaraqmé áwáhu sontía kégá ebehirabeqsabé árahue apubúe

sokah sokahigehbo? ⁹Mina inserah itega kambare ehwéh irarirataq mó kegá árahue iragéhbo? Kambare ehwéh púara mó kegá íre íráhwana mi ehwéhmé peh abehraginae.

¹⁰Mah marákó marákóipéq áhnte ehwéh kéhre. Moke mi ehwéhmárimé mó kegá mó kegáue íráh éhwéhne. ¹¹Mó anínká íné íre írátíó éhwéh irarinana, Eheqte kambaré éhwéhpómo íwíáhugana wega moq ínénsabe, Kambare ehwéh iraréna aní móne aintéhre. ¹²Mina inserah itega kambare ehwéh irarirataq mó kegá íre iragéhe. Manikáne Awanka náina naneqsabé irutaborowe. Minayabe ite Sísá tagaríáh kégá wene sánsá moráráq kawerue sehgioneheq Manikáne Awanka náina naneq mewe we séhréh atéhoro.

Poraga kambare ehwéh irare sansá teriu ehwehne.

¹³Minayabe Manikáne Awanka iwíáh atéhrana kambare ehwéh irari anínká mi ehwéh ahtebé pahsuankéhboq púrerúno atóge. ¹⁴Kawerue iwíáhoro. Kambare ehwéhtáté púrerutag peh morá néniwanka púrerirana nirupipeqté íwíáhwé peh túbáh agire. ¹⁵Minayabe anerininkono? Néniwanka púrerirana néne nirupipeqté íwíáhgá moq púrerinie. Néniwanka igonkónirana néne nirupipeqté íwíáhgá moq igonkóninie.

¹⁶Arega mina tahnsa íre mirainaraqmé peh arenawanka Manikánsabe, Kaweróne atéhrana mó anínká mi kambaré éhwéh íre íréh púana Manikánsabe árahue moráráq kaweróne irarinkehbo? Írakaumo. Wega, Kaweróne íre irarinkehe. ¹⁷Mi kambaré éhwéhmé íre íréhre. Minayabe arega kawerue púrerónaga we íre séhréh atéhre.

¹⁸Ínéga kambare ehwéh irare irareunsabé Manikánsabe iwíáh íwíáhuge. Ínéga kambare ehwéh irarunka itene kambare ehwéh irare sansá kiotaikire. ¹⁹Sísá tagaríáh ké momiwíotaq ínéga wehuke síwáhnorinieéna pehgáriq irahráho ehwéh irarenaraq kawerire. Pehgáriq irahráho ehwéhnká áhnte kambaré éhwéh kiotaikire. Minayabe íwáhnorutag kambare ehwéh íre iraruge.

²⁰Néne iyahnabo anímárimo, káriq anímárimká iwíáho serahniyehboq peh ahtebia ábóawáh wéhgá iwíáho serahnoro. Inahunahnínká ahababáqsabe íre iwíáhi serahnoro. ²¹Manikáne ehwehnka mahraréna,

Wáhnaupéqté kambare ehwéhnkákákáq ké iwíáh arítógara sega mahtaqté ké néne ehweh terigéhe. Terírataq néne ehwehnsabé, Ahqáho. Iuwahriehre igehe. Maniká itene Wahnahnka aiq mahrarire ire.

(Aisaia 28.11-12)

²²Minayabe Manikáne Awanka iwíáh aritéhrara kambare ehwéh irare sansámé Manikánka mi sansá inseréhyabe iwíáhéna omaq sitehro? Wensabé aiq pútare atáh kéyábé iwíáhéna mi sansá omaq sitehro? Írakaumo. Peh wensabé íre aiq pútare atáh kégá wensabé iwíáhigeheéna mi sansá omaq sitehre. Manikáne Awanka iwíáh aritéhrara wene ehweh

pahsúáh sánsá wensabé íre aiq pútare atáh kéyábé iwíáhéna mi sansá omaq sitehro? Írakaumo. Peh morá wensabé aiq pútare atáh ké séhréh aritageheéna mi sansá omaq sitéhre.

²³Ite Sísa tagaríáh kégá momiwírataq ite ómi kambare ehwéh irariyeho. Irarirataq mó ke Sísa íre tagaríáh kégá séra mi kambaré éhwéh íréhrataq itensabé, Uwoyansa ke móe aitagéhe.

²⁴Manikáne Awanka iwíáh aitahnaraq ite ómiga Manikáne ehweh pahsuqme irarenaraq Manikánsabe íre aiq pútare atéh ánípópoq mó anípópoq sínaraq itene ehwehnka wene arupipeq pankehe. Pahnaraq, Íné ahbabáq ani múge íwíáhéna ²⁵wene arupipeqté iwíáh pahsúéhnsábé Manikánsabe áhtenéna káuqmunue iwíáh íwíáh atena, Manikánka iteba aiq pútaq míéhre inkehe.

Ite momiwío arámbéhrí tábúsoqme miraoro i ehwéhne.

²⁶Néne iyahnabo anímáríno, itega momiwírataq aneq sansánonehnikono ewo? Teiníboq írátíáhro. Itega Manikánsabe iwíáh íwíáh ataneheéq momiwírataq Sísa tagaríáh ké we séhréh atéhoro. Mó anínká itensabé, Mah igónkónonehe irarinkehe. Mó anínká íwáhnorinkehe. Mó anínká íre wega iwíáhi naneq peh Manikánka sokigi awí náneq teinkéhe. Manikáne Awanka iwíáh atéhrana mó anínká kambare ehwéh irarinkehe. Manikáne Awanka iwíáh atéhrana mó anínká kambare ehwéh áwahe itene ehwehtaq pahsuankéhe. Momiwírataq peh morá we séhréh atéhoro aitóge.

²⁷Kambare ehwéh irarirataq íre áhnte kégá irarigehe. Peh téhranítégábópoq apahránítógábópoq irarigehe. Moraráq irariyeho. Írakaumo. Peh mótaq mótarue irarero. Peh morá anínká kambare ehwéh irarínaraq anehe ahtebeh anínká mi ehwéh áwahe itene ehwehtaq pahsuankéhe. ²⁸Kambare ehwéh áwahe pahsuahráhi anínká íre míahnaraq kambare ehwéh ábóraq irariyehboq peh itene irupipeq iwíáhue Maniká teawéro.

²⁹Manikáne Awanka iwíáh aitahnaq pahsúéhrataqmé peh téhranítégábópoq apahránítógábópoq pahsuagéhe. Pahsúéhrataq sene ehweh íráh kégá sirupipeq kawerue iwíáhue tagagehe. ³⁰Manikáne Awanka tútuue míéh ání iwíáh atahnana wega iriginkehe. Mi iwíáh atahna ehwéh pahsuankéhboq mó ehwéh irari anínká ehiya míankehe. ³¹Manikáne Awanka iwíáh aitahna ehwéh ite ómiga mótaq mótarue irarigehe. Ite ómiga ahtebeq itene irupipeq eyoyóinkehboq mótaq mótarue irarigehe.

³²Manikáne Awanka iwíáh aritahna kégá mi ehwéh pehipi íre irarigehe. Peh sene iraré tanahráqsábé áwénunigehe. ³³Manikánka moke wene arambehri tábúsoqme arambehriire. Wegá íre áhwára áhwára sansánire. Minayabe itega momiwírataq ite moráénue we awahbeh sansánoro.

³⁴Mósísiga sehgióro ú ehwehniká mahraréna, Ahrronká weh wahnahniyeho ire. Minayabe Sísa tagariáh kégá momiwíirataq ahrronká ehweh irariyehboq peh ehiya méra kawerue iragéhe. ³⁵Sísa tagariáh kégá momiwíirataq ahre inínká mitaq ehweh irarínaraq íre ábéreh sansáne. Minayabe ahrronká íre kawerue íréhrataq mótaq sene nahtapeq sensuwehqsonsabé kasenigehe. ³⁶Teiú éhwéhnsábé ite íre iuwahbehro? Manikánka wene sánsá ite miónarabeq áhwárehre iwíáhoo? Íre itebataq wene sánsá iahtebóna wino.

³⁷Íné Manikáne ehweh iraru aní múge iwíáho kereq íné Manikánka iwíáh aintéhre iwíáho kerero, néne ehweh íráhro. Ínéga sehiranue teiú éhwéhmé Manikánka sehgióro i ehwéhne. Minayabe aiq pútare aintáhro. ³⁸Néne ehwehnsabé ahqáho aintéh ánimé we íre Manikáne ehweh irari aní míre atáhro.

³⁹Néne iyahnabo anímáríno, Manikáne Awanka iwíáh aitéhraq wene ehweh pahsué sansánsábé irutaboíro. Manikáne Awanka iwíáh atéhra na kambare ehwéh irare sansánsábé íre ahqáho atáhro teriéro. ⁴⁰Momiwíirataq moke mira sánsánirataq peh kawerue tábúsoqme miraoro.

Sísa Karáhé pukúwana iriwe oganúq ato ehwéhne.

15 ¹Néne iyahnabo anímáríno, kaweq ehwéh teiátáutaq ireq aiq pútare ainteq kawerue sehgirowe. Mi kaweq éhwéhnsábé iahreraq itóge. ²Itega kawerue sehgironsabé Manikánka kaweraitéhre. Sísansabé aiq pútare atera anehe túbáh ago kewé peh abehragowe.

³Teníátái ehwéh teiátáuge. Mi ehwehniká moke mó ehwéhmári kiotaikire. Teiena mahraruraugé. Manikáne ehwehniká aiq irarinserah Sísa Karáhéga itene ahbabáqsabe kaweraitanieéna pukúwe. ⁴Sega we maisarówana Manikáne ehwehniká aiq irarinserah Manikánka apahtáro wéhékáhtáq iriwe oganúq atowana ⁵Sísaga ebeq Pítaba kéna anehe we kéro keba kúwara tagowe.

⁶Anehe áhnte ke, wensabé aiq pútare ató kega momiwíuwe. Mi kewé sene náhmbahq 500 kiotaikire. Momiwíuwana Sísaga seba kúwara tagowe. Áhnte tago ke oga miáhwara mó tahmáro pukurowe. ⁷Anehe wega Sémísiba kéna anehe moke eqmaro keba kúwe.

⁸Moke eqmaro keba kúwana anehe íné íre kaweq aní míraugana wega ínéba surairana tagaraugé. Anowagá wene aní íre ábéreh tanáhráq maqmaréhnserah aní míóge. ⁹Sísa tagariáh ké síwioqnaraunsabé niyehitehre. Miraurau puara mó kegá ínénsabe, Manikánka eqmaréh aní míre íre irarerahowe. Moke mó eqmaro kega íné kiotaikowe.

¹⁰Manikánka ínénsabe arutaboíraintaráinsabé amahnága wene kaweq arámbéhríu aní míóge. Wegá séhréh aintaráítaq íné íre túbáh aguraugé. Mó eqmaro kega kawerue arambehriuwana néne arambehriga moke

sene arambehri kiotaikuraire. Ínériaíriáh íre arambehriuge. Peh Manikánka séhréh aintéhnká kawerue arambehriuge. ¹¹Sereq ínéreque arambehriyabé íre iwíáh íwíáhuge. Itega kaweq ehwéh teiátáúnaraq aiq pútare aitárónsabé iwíáh íwíáhuge.

**Ite moke pukonana Manikánka anehe tanahráq
ite oganúq itahna ehwéhne.**

¹²Sísa pukúwana Manikánka we iriwe oganúq atonsabe tei teinuge. Minayabe táhmaro itega, Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sitankéhe éhwéhmé aneqsabé irareo? ¹³Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé wega Sísa Karáhé moq íre iriwe oganúq ato irino. ¹⁴Sísa Karáhé íre iriwe oganúq atotaq tahirímé itega tei teinúna ehwéh abehq éhwéh úki irino. Sísansabé aiq pútare atona sansá moq abehq sánsá úki irino.

¹⁵Manikánka Sísa Karáhé iriwe oganúq ato ehweh tei teinu puana Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé wene ehweh múguwahguéq péhepehenúna irino. ¹⁶Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé wega Sísa Karáhé moq íre iriwe oganúq ato irino.

¹⁷Íre iriwe oganúq atotaq tahirímé aiq pútare atárónka abehragirana itene ahababáq peh kéh irino. ¹⁸Íre iriwe oganúq atotaq tahirímé wensabé aiq pútare atera pukuro ke iraipéq pokuro irino.

¹⁹Itega Sísansabé aiq pútare ateq wensabé áwénunúne. Ite peh marakóipeq móna tanáhráq Sísa ite kaweraitéhre éq áwénunúnaraq tahirímé ite irupipeq umehi ke móna irino. Mó ke siru umehi ke míáhwe. Ite peh anotahtaq iru umehi ke móna irino.

²⁰Manikánka Sísa Karáhé iriwe oganúq ato ehwehmé aiq pútaq ehwéhne. Manikánka Sísa Karáhé ebeq iriwe oganúq atena mó ke anehe iriwe oganúq itankéhe. ²¹Wehukénínká puké sansa áhwárowana mó wehukénínká iriwe oganúqite sansa áhwárowe.

²²Éhrámaga téh ahababáréna pukúnsabe moke anehete ke moq pukorahowe. Manikánka Sísa Karáhé téh iriwe oganúq atonserah we tagariona ke moq moke iriwe oganúq itankéhe. ²³Ite oganúq itahna tanáhráq iriwe oganúq itankéhe. Sísa Karáhé téh iriwe oganúq atena wega tuina tanáhráq wensabé aiq pútare atona ke iriwe oganúq itankéhe.

²⁴Iriwe oganúq itahnana moke náneqmarí parabaginae. Sísa Karáhéga moke íopeqté wáhnáh kéreq mah marakóípéqté wáhnáh kéreq págege kereq saiqnariankehe. Saiqnarawéna Wenabonsabé, Moke minawari arene ayahpi máróge irarinkehe.

²⁵Sísa Karáhéga kawerue wahnahnéna wene naruo moke karegaráhuankéhe. ²⁶Wega wene naruo moke saiqnaruena anehe puké sansa moq parabaruankehe. ²⁷Manikáne ehwehnka mahraréna,

Manikánka wensabé, Moke wahnahnúno atéhre ire. *(Buk Song 8.6)* Manikánka moke wahnahnúno atéh éhwéhmé wensabé, Ínénkakaq wahnah ainto ire irarire. Wega Karáhénsabe, Peh moke mó naneqmarínkákák wahnahnúno atankéhe.

²⁸Karáhéga moke wahnahnínagake wega Maniká Wenabonsabé, Ínénkakaq wahnahnainto atankéhe. Mi tanáhráq Manikánka Sísareq moke itereq wahnahnaitankéhe.

²⁹Mó kegá pusa ké séhréh aritaneheéra wání meyháwe. Segá mi sansá aneqsabé miraoo? Segá, Manikánka pusa ké iriwe oganúq sitankéhe íwiáhowe. Mira íwiáh ire ome aneqsabé wání meyaho? ³⁰Manikánka pusa ké ire iriwe oganúq ítéhtáq tahirímé mó kegá nubiq suahráhorabeq arambehriu iripo? Írakaumo. ³¹Néne iyahnabo anímárino, ahriahri nirupipeq iwíáhéna, Ibora nubiq suaneherabowamo éna iwíáh aruqaruruge. Itega Sísá Karáhé itene Wahnahne ehweh sehgiónsábé iwíáh iwíáhéna mah ehwéh teiúge.

³²Épésá suwahpeqte kégá áwéhq poeráhq tahnsa méra Sísane arambehri mitaq miraurataq níwíoqnarowe. Manikánka pusa ké ire iriwe oganúq sitéhtáq tahirímé mirau arámbéhríyábé ápeq meyo iripo? Írakaumo. Mó kegá mahraréra, Mókake pukona tanáhráqsábé ire iwíáh iwíáhia peh táhutahuréq ábáhroneheqmúne ewe. Manikánka pusa ké ire iriwe oganúq sitéhtáq tahirímé sene ehweh sehgióro teiú irino.

³³Mó kené péhe éhwéhnsábé aiq pútare arítého. Ahbabáq kereq mía míairataq sega itene kaweq sansá ire kaweraragéhe. ³⁴Itene múguwahgu sansá sueq tábúsoqme iwíáhoró. Ahbabáq sansa ire oro. Táhmaro itewe Maniká ire tagaríahwe. Minayabe iyehitankeheéna teiúge.

Iriwe oganúq ite inónkámé áwáhnáh inónká úkínae i ehwéhne.

³⁵Mó kegá kasená, Pusa ké árahue iriwe oganúq sitankéhbo éra aneq tahnsá sínónká úsitankéhbo ewe. ³⁶Mina tahnsa káséno kewé peh múguwahgu iwíáho kee. Ayu uqmaráhtáq pehipi ire kíréhre. Ebeqme mi ayú mugurúqme anehe kiapoue kíréhre. ³⁷Ite ayu úótáq ánáhakaq ire uqmaráhwe. Peh sera uqmaráhwana kiapoue kíréhre.

³⁸Manikánka mó ayúnsábé mó naneq kiro atena mó ayúnsábé mó naneq kiro atéhra moke kíréh náneq ire monseráh náneq kéhre. ³⁹Moke oga míáh náneq kamárí ire monseráh sínónká kéhre. Írakaumo. Wehukéníné anonka mó tahnsánirana ménkámehnkáne sinonka mó tahnsánirana kabarane anonka mó tahnsánirana pahné anonka mó tahnsáne.

⁴⁰Ílopeqté náneq mó tahnsánirana mah marákó márakóipéqté náneq mó tahnsáne. Ílopeqté náneq mó awáhríq náneq kéhrana mah marákó márakóipéqté náneq mó awáhríq náneq kéhre. ⁴¹Pópoqnahga patahirana íónka íónitehrana wehyoqmarínká moq pehgáriq téhrehre. Minawarínká

íre monseráh téhrehre. Mó wehyóqká ákáhtaq téhrehrana mó wehyóqká pehgáriq téhrehre.

⁴²Mina inserah pusa ké iriwe oganúq sitahnaraq mó tahnsá sínónká oganúq sitankéhe. Pusa ké maisaráhtáq kárékorahi sínónká maisaráhwana iriwe oganúq sitahnaraq peh kagaorahi sínónká kanae.

⁴³Pusa ké maisaráhtáq íre kaweq mareqmareq sínónká maisaráhwana iriwe oganúq sitahnaraq kaweq págege sínónká úqkinae.

⁴⁴Pusa ké maisaráhtáq awaqqakaaq sínónká maisaráhwana iriwe oganúq sitahnaraq íre awaqqakaaq sínónká peh wenawa tahnsá sínónká kanae. Amahnága awaqqakaaq sínónká kéh púana mókake peh wenawa tahnsá sínónká kanae.

⁴⁵Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna,

Teh miraro wehukení Éhráma oga mío aní úkúwe ire.

Mó Ehrámáwé anehenura súwe. Wenawanka oganúq itahráhire.^f

⁴⁶Oganúq itahráhi wehukenínká ebeq íre súwe. Írakaumo. Peh tanahuqtate miraro wehukenínká ebeq súwana oganúq itahráhi wehukenínká anehe súwe.

⁴⁷Manikánka mah marákóipéqté tánáhúq mewe ebeq Éhráma mirarowana anehe sú animé íópeqté tuwe. ⁴⁸Mah marákóipéqté kéwé Éhráma tahnsá míáhwara íópeqsabé suwahbeh kewé íópeqté tu ani tahnsa míáhe. ⁴⁹Amahnága ite tanahuqtate miraro ani tahnsa méq mókake ite íópeqté tu ani tahnsa míanehe.

⁵⁰Néne iyahnabo anímáríno, teiníboq írátíáthro. Mah marákóipéqté ínónkánká Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre kioráhire. Itene kambarékorahi inónkánká kaweq naneq kagairabeq íre kioráhire.

⁵¹Epéqté éhwéh teiníboq írátíáthro. Ite Sísá tagariona ke pukonaq mó táhmaro íre pukigehe. Itene inonkanka moke apubúue kagaorahi inónká úkinae. ⁵²Anehete pembíáhnká ehwehnína tanáhráq wehukenínká auwíkeh inserah puko kegá irigéra mó íre pukigehe. Ite íre pukira kegá apubúue irigéq kagaorahi inónká meyanehemúne.

⁵³Itene kárékorahi inónkámé peh kagaorahi inónká úkinae. Itene pukorahúna inónkámé peh oga mía míaé inónká úkinae. ⁵⁴Itene kárékorahi inónkámé peh kagaorahi inónká úkinae. Itene pukorahúna inónkámé peh oga mía míaé inónká úkinae. Mi tanáhráq Manikáne ehwehme aiq pútaraginawire. Mi ehwéhnká mahraréna,

Manikánka págegeue mirainka kiotaikéna puké sansa parabarúehre ire. (Aisaia 25.8)

Mahnawé peh aiq pútaq ehwéhne. ⁵⁵Wene ehwehnka mó mahraréna,

Puké sansanká amahnága ite íre saiqnariéh mino. Puké sansanká ite íre kamah aí mino ire. (Hosea 13.14)

^f 15.45 Mó Ehrámáwé anehenura sú animé Sísá Karáhé wíre. Aroma 5.14-19 tagahno.

⁵⁶Amahnága tanáhráq Mósísiga sehgióro ú ehweh íre sehgiórahúnayabé ahababáruine. Itega ahababáruinayabé puké sansanká ite kamah aíre. ⁵⁷Itene Wahnah Sísa Karáhéga miraúnka págege aitéhraq itega ebehúna naneq kiotaikorahúne. Minayabe Manikánsabe iwíáh iwíáh atone.

⁵⁸Néne iyahnabo anímáruino, kiotaikorahúnayabé Sísa néne sánsá íre túbáh agia peh ambubu atawéq sehgióro. Itega miraonayabé itene Wahnahka aiq ahreraq matíéh púaq itene kaweq arámbéhrí íre abehq úkorahire. Minayabe itene Wahnahne arambehri tauntahunue miraoro.

Poraga, Náríra moné sorupahro ú ehwehne.

16 ¹Sarúsarama suwahpeqte Sísa tagariáh ké nárigheéna teiníe. Kárétía marákórápéqté ké Sísa tagariáh ké ínéga teriátáu serahnoro. ²Itene arambehriyabé meyháh mónéwé itega ómi mó anínka mó anínkaúe iwíáhue tagahro. Náríra moné tabanagínehboq o wiki ebeqte wéhékáhtáq ebeqte wéhékáhtárué móbeq soruparáhro. Itega mirairataq ínéga iteba konaraq mi moné awehraq kanae. Awehraq kahnaq ínéga iteba konaraq itega sorupare arámbéhrí íre kanae.

³Iteba konaraq itega táhmaro ke omaq sitáhro. Segá Sarúsarama suwahpeq pokue mitaqté ké sorupato moné nárigheéq omaq sitáhro. Iteba konaraq Sarúsarama suwahpeqte ké páhsi sehiranue omaq sitéhra ke siníe. Néne páhsiakáq itene móneakáq Sarúsarama suwahpeqte ké nárigheéna eqmaq suaníe. ⁴Ínéga moq pokinie iwíáhonaraq itega omaq sitéhra kegá ínéreq pokonehe.

Poraga Kórína suwahpeqte ké koragéyabe awahbó ehwehne.

⁵Ínéga Másérónía marákórápéqté ké kérégena iteba kinie iwíáhuge. ⁶Iteba konaraq ópeq tanáhráq mitaq míanabugamo. Iteba ména iuwena pokonaraq séhréh aintagéhe. ⁷Amahnága iteba wahto tanáhráq méyabe íre nuwahbehre. Mókake itene Wahnahka kowe aintahnaraqmé ákáhtaq íre wahto tanáhráq iteba míanie iwíáhuge.

⁸Amahnága ínéga mahtaq Épésá suwahpeq ména mah ke séhréh aritaníe. Itene iahrreraq kéh tanáhráq Péntíkósi parabagínaq mahtaq suena iteba kinie. ⁹Manikánka séhréh aintéhra mahtaq áhnte arámbéhrírahunsabé amahnága mahtaq ména Sísa arambehri mirainie. Mahtaq néne naruo moq áhnte míáhwe.

Poraga, Tímótireq mó kereq séhréh aritáhro ú ehwehne.

¹⁰Ínéga itene Wahnahne arambehri miraunserah Tímótiga moq miraire. Minayabe wega iteba sínaraq pehwehrué ateq séhréh atáhro. ¹¹Wensabé awiréh ateq inehepeq súého. Sísa tagariáh kéga ínéba sirataq íné iwíáhume Tímótiga moq kouwekinkehe. Minayabe kouwekina ínaraq pehwehrué ateq kawerue séhréh atéhra ínéba sinkehe.

¹²Ínéga itene iyahnabo aní Ápóronsabé, Pokúno éna iteba koneherao ke Sísá tagaríáh kéreq are moq moráráq pokúno éna pagu pagunurauge. Pagu pagunuraugana wega amahnága pokéyabe íre awahbehrana mókake wega iwíáhína tanáhráq iteba sinkehe.

Sísane sánsá ambubu atawéq sehgióro i ehwéhne.

¹³Aiq pútare atáh sánsá ambubu atawéq sehgióro. Íre áhreia peh págegeue míáhro. Kawerurero. ¹⁴Moke arambehri mirairataq Manikánseq moke mó kereqsabé irutaboirue arambehriro.

¹⁵Néne iyahnabo anímáríno, ite tagaríáhmé Ákáia marákórápéq Sítépána karírónánínká Sísansabé téh aiq pútare atárówe. Aiq pútare atera Sísá tagaríáh ké áhntetaq séhréh arítáhwe. ¹⁶Mina tahnsa kene ehweh kawerue íráhro. Moke séhréh arítáh kéné ehweh kawerue íráhro.

¹⁷Sítépánareq Pótúnátareq Ákáíkásareqka ínéba suronsabé nirupipeq eyoyóire. Itega ínéba íre serahonsabé sega íné séhréh aintáhwe. ¹⁸Mi kegá itene irupipeq eyoyó aitónserah nirupipeq moq eyoyó aintáhwe. Mina tahnsano keyábé iwíáh iwíáhoró.

Poraga, Iroto ú ehwehne.

¹⁹Esia marákórápéqté Sísá tagaríáh kéga ítensabé, Iroto ewe. Mi akéq Ákúírareq Párisírareq sene nahtapeq momiwío kereqka itene Wahnah áwírue ítensabé, Iroto ewe. ²⁰Moke mahtaqté Sísá tagaríáh kéga ítensabé, Iroto ewe. Itega we kawerue mehweh atéhoró.

²¹Íné Poraga mah anéhété séhírá ínénéne niyahnkaratáté sehiranuge.

²²Itene Wahnahnsabé suwahrieh kewé íre kaweragoneherawoe. Itene Wahnahno, iteba mahbeq tuo.

²³Itene Wahnah Sísaga ítensabé arutaboiraitena séhréh aitéhre.

²⁴Ite Sísá Karáhé tagaríáhnsabé ítensabé ahriahri nirutaboiruge.